

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies duodecimus, decimus tertius et decimus quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1868

De Beato Dominico Loricato Confessore Ordinis Camaldulensis Suavicinii
Diœcesis San-Severinatis In Piceno.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71232)

DE BEATO DOMINICO LORICATO

CONFESSORE ORDINIS CAMALDULENSIS

SUAVICINII DIÆCESIS SAN-SEVERINATIS IN PICENO.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

§ I. Beati cultus : memoria in Fastis sacris : gestorum compendium : quando et ubi natus sit : simoniace ordinatur : fit discipulus S. Petri Damiani.

ANNO MLX.

B. Dominici
in Suavici-
niensi mona-
sterio

Oppidum Sancti Severini, Italice San-Severino, eodem fere loco, quo olim Septempeda exstitit, anno 1198 instauratum. Potenza seu Potentia fluvio, sex a Tolentino, sedecim a Macerata, et fere duodecim a Camerino milliariibus, inter exsurgentes hinc inde montes adjacet, suam, quam modo habet, S. Severino, istiusmet loci olim antistiti, debens nomenclaturam. Ad hujus oppidi, anno 1586 a Sixto V episcopali sede condecorati, diæcesim a Cameriniensi mox translatus est Suavicinum, seu, ut hodie dicunt, Sanuicinum, celeberrimum olim omni disciplinarum genere Ordinis Camaldulensis una cum adjuncta eremo monasterium; et quidem, si credimus Annalibus Camaldulensibus, qui anno MDCCLVI auctoribus J. B. Mittarello et D. A. Costadono haud parvo orbis litterarii emolumento Venetiis prodire, constructum fuit anno circiter MXLVIII ab ipso Petro Damiano, Ordinis Camaldulensis propagatore longe meritissimo, juxta Suavicinam, unde una cum eremo denominatur, rupem, teste in Vita Petri Damiani cap. VII Joanne Laudensi, 10 circiter ab urbe S. Severini et totidem a Fabriano milliariibus. Qui fusorem hujus monasterii, adjunctæque olim a Damiano eremi notitiam desiderat, adeat præfatos Annales Camaldulenses, ac crebro in iis citatum Turchium canonicum Apyranum; nobis enim suffecerit locum more nostro aliquatenus indigitasse.

culti, et a
martyrolo-
gis, hæc recti-
tatis, mem-
rati,

2 In præfati itaque monasterii, quæ hodie ex eodem sola superest, ecclesia, uti sæpius in visitationibus suis, de quibus infra § III, agnovere episcopi San-Severinates, sacrum Dominici Loricati, qui eidem monasterio, ut infra videbimus, a Damiano præpositus fuit, corpus asservatur, cultuque illic in Ordine Camaldulensi et apud vicinos populos, trium præsertim castellorum: Apyri, Ficani, et Vallis

Castri, gaudet antiquissimo, uti § III videre est. Meminerere passim hujus Beati Fasti Benedictini, ipsumque etiam Martyrologium Romanum hodiernum hisce verbis: Eodem die, nempe pridie Idus Octobris, depositio beati Dominici Loricati. Proxi-ora hujus elogia videri possunt in prædictis Fastis, et apud Ferrarium in Catalogo Sanctorum Italix ad hunc diem.

3 Porro Dominici Loricati gesta cunctos hæc le-
gentes in stuporem rapiant, necesse est; imo nisi Petrum Damianum, Sancto huic non modo synchronum, sed etiam ejusdem quodammodo contubernalem ac magistrum spiritualem, scriptorem nacta essent, fidem prope excederent. Narrat hæc Damianus occasione mortis Rodulphi episcopi Eugubini epistola XIX ad Alexandrum II Pontificem, collecta majori ex parte ex epistolis ad varios de Dominici gestis antea datis; ubi, antequam Vitam hujus conscribere incipiat, hæc præmittit: Vir itaque Dei Dominicus pater et dominus meus ante annum defunctus est, ejus Vita si scribatur, vereor, ne fortassis a quibusdam fratribus incredibilis judicetur. Sed absit a me mendacium scribere. Nam qui veritatem pro viribus veraciter colo, commentum fallaciæ non admitto. Neque enim illud nos latet Apostoli, quod cum præmisisset: « Si Christus non resurrexit, inanis est ergo prædicatio nostra; » præsto subjunxit: « Invenimur autem et « falsi testes Dei, quoniam testimonium diximus « adversus Deum, qui suscitaverit Christum, « quem non suscitavit, si mortui non resurgunt. » In quibus apostoli sententiæ verbis, ut non diutius immoremur, in promptu lector intelligit, quoniam, qui vel Deum vel Dei servum mirabile quid fecisse, confingit, non modo fabricati præconii præmium non meretur, verum etiam adversus eum, quem laudaverat, falsum testimonium protulisse

gestorum
synopsis

F

protulisse

AUCTORE
S. D.

e tabella,

protulisse vincitur. Unde Loricati Acta quantumvis stupenda, fide tamen dignissima esse, vel ob solam Damiani auctoritatem comprobatur.

4 Ut vero curiosus lector totius Vitæ prout a Damiano scripta est, statim ab initio hujus Commentarii compendium habeat, et, quæ inferius dicentur, clarius intelligat, tabellæ, quam Faventiæ anno 1676 excusam Andreas Vallemianus Camaldulensis SS. Hippolyti et Laurentii Faventiæ abbas in ecclesia Sancti Dominici appendi jussit, exemplar, ab eodem prædecessoribus nostris transmissum, hic exhibeo, ut sequitur.

Dominicus Loricatus ord. Camald.
in flagella paratus. Psal. 37.

Dominicus a lorica ferrea, qua ad carnem præcinctus jugiter erat, Loricatus dictus, clericatus in ordine Deo militavit: dein monachum induit: arduum austerissimæ vitæ, tamquam bellator in-trepidus, arripuit institutum. Tota ejus vita prædicationis et ædificationis; doctrina erat et disciplina, ac unius cum triplici hoste conflictus; corde et corpore valide præmunito. Duobus ferreis circulis erat in ipso corpore cinctus; duobus per brachiorum armos arctatus, totidemque in cruribus et coxis; altera insuper lorica, sindonis more, substrata lateribus.

indefessum
ejus orandi
studium,

5 Vigiliæ, inediæ, aliæque asperitates adeo fuere graves, et diutina, ut mirum sit, advivere potuisse. Vix ulla dies transiit, quin duo psalteria modulando, utraque manu virgis armata, nudum corpus allideret incessanter. Et hoc quidem remissiori tempore. Crebro centum annorum suscepit poenitentiam: nempe, trecentum mille disciplinarum ictus, una cum modulatione, ac meditatione centum quinquaginta psalmodiarum, bis decies repetita: eamque intra sex dies explebat. In Quadragesimalibus vero circulis poenitentiam mille annorum suscipiens, eodem complebat tempore. Sæpe duo psalteria, stando continuabat; ita ut neque interim sederet, nec vel ad momentum a percussione, incredibili mentis fervore, cessaret.

asperum vi-
tæ genus:

6 Extensis in modum crucis brachiis, ne quidem paulisper deponens, orabat plurimum. Consueverat etiam, ad omnes totius psalterii quindenos psalmos centies genua flectere cum illo ferreæ vestis pondere. Cum autem ista perageret, nocte vel die dormire non vacabat; sed dum genua flecteret, contingebat aliquando, caput terre deponeret: et sic nudo repente somnum obrepere; quo solo contentus erat. Divinus ignis, in ejus pectore jugiter æstuans, non sinebat, a spiritalis exercitii labore quiescere. Incurva senectus licet eum deprimeret, et crebris languoribus contabesceret, semper tamen invictus, indefessus. Indifferenter omnes corporis partes flagellis cedebat, etiam caput, oraque ipsa. Ideo vultus ejus, scopis ita attritus, ac sulcatis quibusdam vibicibus livifactus videbatur, tamquam si pila fuisset contusus. Sanctus senex, laboribus jam attritus, atterere se voluit usque in finem.

7 Sexta itaque feria per continuum diem vix desiit, vel modulandis psalmis insistere, vel corrigiarum se ictibus flagellare. Nocte vero cepit gravioribus stomachi, capitisque cruciari doloribus. Tandem post decursum nocturnæ synaxis officium, post matutinos hymnos, cum prima jam hora a fratribus, qui aderant, sibi cantaretur, pridie Idus Octobris, A. D. 1061 obiit, abiitque virgo in cælum. Ne sacrum ejus corpus a vicinis monachis (Vallis Castri) raperetur, in eadem, in qua defunctus erat, cellula, defossa humo, celeriter obruerunt. Sed nona die, altera sancta Dominica, e Roma ad eremum illam adveniente S. Petro Damiani Cardinale (sub cujus disciplina militaverat) ejus jussu inde sublato, sanum, illibatamque repertum, eadem die reverenter fuit in capitulo reconditum; postea supra altare in pariete in ipsa ecclesia ad radices montis Sanuicini.

8 Adeo erat in sanctitate sublimis, ut eum diceret ipse S. Petrus Damiani, doctorem meum, magistrum meum, dominum, ac illuminatorem meum. Inclyte Christi miles, vere tota hæc vita facta est tibi paraseve crucis; at in altera festivus, et splendidus æternam celebras gloriam resurrectionis: ferrea Lorica eras hic præcinctus; nunc vero niveis angelicæ gloriæ vestibus decoraris; et victoriarum tuarum titulis ornatus æterna laude triumphas. Ex S. Petro Dam. lib. 1, ep. 19, lib. 6, ep. 30, lib. 7, ep. 19. Ita tabella hæc; verum, utrum annum 1061 Dominici emortualem recte assignet, infra examinabitur: modo lubet a Beati natalibus rerum gestarum seriem chronologicam exordiri.

9 Mittarellius tom. I Annalium Camaldulensium pag. 197 et sequenti cum Jacobillo tom. II Sanctorum Umbriæ pag. 336 Loricatum anno circiter 995 in lucem editum asserit his verbis: Dominicum postea Loricati agnomine donatum, ortum circa annum nonagesimum-nonagesimum quintum tradit Jacobillus; id sine auctoritate assertum fuisse a Jacobillo scribit Octavius Turchius canonicus perinsignis collegiæ ecclesiæ Apiri, et eruditus vir, amicissimus noster, qui 1749 vitam ejusdem Sancti Dominici exaravit. Verum cum ex una parte et ipse Turchius intra decennium illud, quod interfluit ab anno 990 ad 1000 nativitatem constituat Dominici; ex altera autem Dominicum sexagesimum excessisse vitæ annum clare dicatur a Damiano, hic enim postquam contra sedentes in divinis officiis opposuisset exemplum Gezonis sexagenaria jam circiter ætate grandævi, subdit: « alius quoque nobiscum fuit » ætate provecior, qui jure Dominicus vocabatur; » conficitur, ipsum Dominicum, qui obiit anno 1060 superasse eo anno sexagenariam Gezonis ætatem, et attigisse circiter sexagesimum quintum vitæ annum; ergo præterpropter hunc annum 995 in lucem editum ipsum fuisse, Damiani auctoritate comprobatur. Ita ille.

10 Et revera Dominicum anno 1060 obiisse cum Mittarellio infra sustinebimus, verum, dum

D
Petri vero
Damiani de
corpore de-
functi solici-
tudinem,

et de virtuti-
bus æstima-
tionem edo-
cente exhibe-
tur.

E

Annus illi
natalis non
995,

F

obiit

A obiit, sexaginta quinque dumtaxat annos habuisse, adeoque anno præter propter 995 natum esse, ex Damiano minime videtur constare; nam, præterquam quod Damianus in textu supra a Mittarellio adducto omnino sileat, quantum Dominicus Gezonis ætatem superaret, nec ullibi, quo anno natus sit, exprimat, aliis in locis plures ei annos tribuere videtur; in Vita enim Dominici num. 6 ita scribit: Nunc ad Dominicum, de quo cœperat, sermo recurat. Enimvero, cum hunc jam et incurva senectus deprimat, etc.; et num. 11 in Epistola ad Joannem priorem, dum juveniculum quemdam fratrem in exemplum proposuisset, mox subiungit: Habemus et alterum provecioris ætatis, incurvum videlicet senem, et ut tibi secreta confitear, hic Dominicus est. Si igitur Mittarellius Annalium tom. I, pag. 420, ut probaret, S. Romualdum amplius septuaginta annos vixisse, contra Bollandum inter alia hoc insolubili, ut ipsi videtur, recte utatur argumento, quod Romualdus a Damiano longævus decrepitæ senectæ dicitur, et nobis tuto concludere licet, Dominicum Loricatum, quippe quem idem Damianus incurvum senem, et quem incurva senectus deprimat, appellet, amplius sexaginta quinque annis, nihil in contrarium faciente, vixisse, ac proinde, cum anno 1060 obierit, dudum ante annum 995 natum fuisse.

B 11 Progenies Loricati, uti et natale ejus solum defectu monumentorum omnino nos latent. Asserit quidem Jacobillus loco supra citato, Luceoli natum esse Dominicum, ea fortasse ductus ratione, quod Dominicus jam monachus effectus eremum Luceoli, teste Damiano, primo incoluerit, verum, ut unusquisque videt, potuit æque facile Dominicus ex loco quodam vicino aut etiam remotiore, quam ex ipsa Luceolensi civitate et natales trahere, et Luceolensem eremum petere. Unde, cum Damianus nuspam natalis Beati hujus soli meminerit, nec ipse Jacobillus ullum, quo assertum suum confirmet, argumentum adducat, huic ejus sententiæ, utpote meræ conjecturæ parum fidimus. Erravit plane Angelus de Nuce, dum in Notis ad Chronicon Casinense Leonis Ostiensis lib. II pag. 272, num 5 Loricatum Fulgini natum patre Joanne, matre Ampa scribens, hunc manifeste, uti advertit tom. I pag. 198 laudatus Mittarellius, confundit cum Dominico Sorano, qui Fulgini ortum habuit.

C 12 Hoc licet etiã tom. IV Annalium pag. 376 animadvertit Mabillonius, Loricatum tamen a Sorano haud satis distinxit; nam ibidem loquens de beato Amico eremita ita habet: Beatus Amicus eremita, qui tunc in monasterio Sancti Petri de Avellano, quod Sanctus Dominicus Loricatus extruxerat, Casinatibus concessum, demorabatur. Idem asserunt Ciarlantus mem. hist. Samnii lib. III pag. 254 et Lubinus Notitiæ abbatiarum pag. 36; verum, ut recte loco supra citato habet Mittarellius: Loricatum nescimus umquam exiisse fines Umbriæ et Piceni, sed semper vel Luceoli vel in monasterio Sanctæ Crucis de fonte Avellano vel in illis Conjunctuli vel Auximi vel in Suavicina eremo commoratum fuisse; adeoque scimus ad ipsum non spectare constructionem

monasterii Sancti Petri de Avellano positi in territorio Triventino, ubi proprius vixit Dominicus Soranus, qui teste Alberico monacho Casinensi in ejus Vita paulo ante ejusdem obitum scripta apud Gastolam Hist. Casinen. p. I pag. 238 « rogatus a Burello majore in Sangro construxit cœnobium, quod ab enormi arbore » Avellana, quæ juxta olim constiterat, Sancti » Petri de Avellana nuncupationem accepit. »

13 Æquivocum Avellanæ nomen erroris Mabillonio et cæteris ansam præbuit, sed Avellanæ, quam incoluit Dominicus Loricatus, titulus erat Sancti Andree, vel Sanctæ Crucis, non autem Sancti Petri. Præterea Amicus eremita anno 1039 jam habitabat in monasterio Sancti Petri de Avellana, ubi eo anno divinitus rescivit obitum Hugonis abbatis Farfensis, quod dotatum atque constructum jam fuerat a Burello anno 1026. Spectat ergo ipsius cœnobia fundatio ad Dominicum Soranum, qui defunctus fuerat anno 1031, non ad Loricatum, qui iis annis nondum exierat ab eremo Luceoli, in qua, teste Damiano, « per plurimos vixit annos » ab ea non egressus, nisi tempore, quo Petrus Damianus Fontis Avellanæ præfecturam susceperat, post annum nimirum 1043, ut infra dicitur.

14 Porro Dominicus, teste Damiano, post aliquot annos in clericatu seculari exactos simoniace, data episcopo a parentibus ejus hircinæ pellis alutha, in Sacerdotem ordinatus, ut hanc labem elueret, monachum induit, ac eremiticam vitam amplexus est: hæcque omnia a Mittarellio, si recte annum 995 natalem Loricati statuat, recte quoque anno 1025 innecti, exinde probatur, quod ante trigesimum ætatis annum, id exigente illius temporis ecclesiæ disciplina, (vide Thomassinum de nova et veteri ecclesiæ disciplina pag. I lib. II cap. LXX num. 1) modo punctum hoc simoniace episcopus observavit, sacerdotio initiari nemo licite posset, ac Dominicus presbyter eo modo effectus haud diu post, (nondum enim, ut ex Damiano numero sequenti citando constat, Missam celebraverat) scelere mox agnito, monachum induisse videatur. Utrum vero Simoniacum hoc pactum, conscio vel inscio Dominico, initum fuerit, modo dispiciamus.

15 Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ, et Lectiones breviarii monastici, quibus nonnulli alii adstipulantur, inscio Dominico a parentibus episcopum corruptum fuisse, affirmant. Conscium fuisse, tradit Jacobillus; verum, priusquam liem hanc decidamus, juvabit ipsum audire Damianum, qui ita habet: Dominicus itaque, cum esset in sæculo clericus, quia tunc simoniaca vigeat hæresis, quæ et nunc utinam prorsus esset extincta! ut præbiter fieret, a parentibus ejus data est episcopo hircinæ pellis alutha, quia, sicut Apostolus ait: Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, hæc una beati viri culpa multorum bonorum probatur extitisse materia, nam hoc pavore perterritus, contempsit sæculum, induit monachum, arduumque mox eremiticæ vitæ tamquam bellator intrepidus, arripuit institutum. Sed quia male promotus est, donec advixit, sacrosancti

AUCTORE
S. D.

natale solum
habuit.

Simoniace
ordinatus.

F

ac criminis
patris conscio
monachum eremi-
tam

AUCTORE
S. D.

crosancti altaris usurpare ministerium non præsumpsit. *Hanc unam, ut loquitur Damianus, Beati Viri culpam, quamquam non de propria, sed de aliena, parentum videlicet, explicari posse loco supra citato scribat Mittarellius, cum eundem Damianus, qui alioquin totus in Dominici laudes effunditur, eundemque aliis in exemplum proponit, hanc ab eo labem, quod facile ei fuisset, haud abstergat, simoniacam hanc largitionem et conscio et consentiente Dominico, maxime quod tunc simoniaca vigeat hæresis, peractam fuisse, cum Jacobillo existimamus.*

in Luceolensi probabilius monasterio induit.

16 Ubi autem Dominicus primum monachum induerit, nusquam reperio; verum cum Damianus, postquam Dominicum, monachum jam effectum, arduum mox eremiticæ vitæ institutum arripuisse narravit, de eremo Luceolensi, ac disciplina ibidem vigente sermonem mox subjungit, et in eadem eremo Dominicum sub magisterio Joannis de monte Feretro per plurimos vixisse annos, diserte scribat, Jacobillus Dominicum in ipso Luceoli monasterio eremiticæ vitæ fundamenta primum posuisse, haud infundate tradit. Putat tamen Turchius, uti tom. I Annalium pag. 417 scribit Mittarellius, qui ea loca lustravit, monasterium Sancti Nicolai prope Cantianum fuisse locum incolatus Sancti viri, ex quo se receperit mox in proximam Luceoli eremum. Oppidanorum etiam traditio fert, in parvo monte pone ecclesiam supra dictam Sancti Nicolai, antiquitus decem et octo monachos in totidem cellas inclusos vixisse, eique ecclesiæ monasterium contiguum adhaesisse, atque illius cœnobii memoriam apud Damianum exstare; et revera visitato monte, quem incolæ Colmetranum appellant, reperit idem Turchius parvas plateas circa ipsum montem, super quas veri speciem habet, consurrexisse cellas ipsas; ita ut hæc Turchii sententia haud omnino improbabilis videatur.

indeque multos post annos, non vero ante annum 1043,

17 Ut ut autem se res habeat, id certi ex Damiano habemus, Dominicum post multos annos in Luceolensi eremo sub disciplina Joannis de monte Feretro exactos, solitudinem Avellanensem, ut ibidem sese ipsius Damiani magisterio subderet, petisse; hancque B. Dominici transmigrationem ante annum 1034 fieri haud potuisse, contra Jacobillum, qui hanc novem annis citius ponit, præterdit Mittarellius Annalium tom. II pag. 88 in hunc modum: Ante præsentem annum, nempe 1043 Dominicus Loricatus, qui primum « plurimos annos vixit » sub magisterio sancti Joannis de monte Feretro « tri » et tantum longe post « eremum Luceoli, eodem Joanne permittente, dimisit, non potuit Damiano adherere in solitudine Avellanensi; eo enim anno se disciplinæ Damiani subiecit, quo tamquam « monachus Abbati » et tamquam « cliens se subjugaret, » id quod intelligi nequit, nisi postquam Damianus habenas suscepit regiminis cœnobii Avellanensis... quare Jacobillus non est audiendus, qui scribit transmigrationem hanc Loricati acq̄disse anno 1034, quo, ut satis abunde probavimus, Damianus vix vel recens sæculo valedixerat, et prima dumtaxat vitæ monasticæ rudimenta excipiebat in

cœnobio Avellanensi; melius Turchius qui adventum Loricati ad fontem Avellanæ refert ad annum 1044. Hæc Mittarellius..

18 Et reipsa Avellanam anno 1043 nec post sequentem solitudinis Avellanensis regimen suscepisse, sequentia evincunt argumenta: tempore, quo Damianus in monasterio San-Vincentiano existens Vitam sancti Romualdi conscripsit, tria fere lustra seu quindecim anni (quæ nescio, qua ratione Rubens ad tredecim contraxerit) a Sancti hujus obitu excurrerant, ut in Prologo Vitæ ejusdem, quam Bollandus ad diem VII Februarii edidit, ipsemet Damianus testatur: unde, cum Sancti Romualdi obitus ad annum 1027 communiter referatur, sequitur, si quindecim annos superaddas, annum, quo Vitam sancti Romualdi scribebat Damianus, fuisse ipsius ævi 42: jam vero cum Damianus non nisi post reformationem in monasterio Sancti Vincentii introductam, inde revocatus fuerit a proprio abbate, hocque mortuo, ut diserte in Vita Damiani, quam ad diem 23 Februarii Henschenius edidit, testatur Joannes Laudensis, præfecturam eremi Avellanensis dumtaxat assumpsit, hoc ante annum 1043 fieri vix potuisse, nemo non videt.

19 Exstitisse vero præfatæ eremi seu priorem, seu, ut mavis, abbatem ante mortem Gebehardi archiepiscopi Ravennatis, probant binæ, quas ad eundem dedit ipse Damianus, epistolæ, in quarum priori ita scribit: Pauperculum locum ad regendum suscipiens, qui prius per memetipsum solummodo pauper extiti, nunc per tot pauper effectus sum, quot regendos suscepit. Obiit autem prædictus Gebehardus anno 1044, uti in sepulchrali ejus in monasterio Pomposiano marmoreo lapidi insculpta inscriptione, quam part. II Pontificum Ravennatensium pag. 97 et sequenti exhibet Andreas Agnellus, et Muratorius tom. II part. I pag. 207 recudit, legitur. Hinc pariter consecrarium fit, quod supra diximus, non potuisse Damianum eremi Avellanensis regimen post annum 1044 adire, imo, si Bollandus credimus, qui prædictum Gebehardum XVI Februarii die ejusdem anni 1044 in Commentario prævio ad Vitam Sancti Petri Damiani supra citato obisse scribit, vix amplius dubito, quin Damianus jam anno præcedenti, ut etiam vult Mittarellius, præfatæ eremi regimen subierit.

20 Hoc jam posito, cum Damianus, dum Dominicus ipsum accessit, ut loco supra citato Mittarellius contra Jacobillum recte probat, abbas loci revera esset, non potuit hæc Dominici transmigratione ante annum 1043 statui. Utrum vero Mittarellius sicuti et Damiani prælaturam, ita et hanc Dominici transmigrationem anno mox dicto recte innectat, ex infra dicendis patescet; prius autem ipsum audiamus Damianum, qui Opusculi I. cap. 14 ad Blancam comitissam ita scribit: Utinam daretur tibi nunc dominum videre Dominicum, qui, quod imperitæ linguæ conamur officio, ipse efficaciori luculentissimæ vitæ doceret et informaret exemplo. Hic denique a tribus jam circiter annorum lustris lorica ferrea vestitur ad carnem, duobus autem ferreis circulis in corpore cingitur, duobus item per brachiorum armos aretatur.

D

et ex Prologo Vitæ S. Romualdi, quam scripsit Damianus,

E

et ex binis hujus ad Gebehardum archiepiscopum Ravennatensem epistolis evincitur

F

sese ad Damianum conferens, anno mox dicto,

A
hujus se
discipline
subjecti.

21 Opusculum autem hoc Damiani ad Blancam ad annum 1059 referri debere ita demonstro: Nicolaus II sub finem anni 1058 in Pontificem electus seu ante, quod putat Mabillonius, seu post consecrationem suam. Romæ mense Januario anni sequentis peractam, quod probabilius cum Mittarellio opinor, Damianum, quem recenter episcopatu Yelitremsi insignierat, Mediolanum ablegavit, ut hic grassantes Nicolaiticam et Simoniacam hæreses extirparet. Dum Mediolani moratur Damianus, amicitiam contrahit cum variis tum viris tum feminis, inter quas eminebat Blanca, quæ, relicto comitatu, amplissimisque proventibus cum aliorum exemplo, tum maxime Damiani monitis in monasterium secesserat. Re ergo ex voto peracta, Mediolanum linquit Damianus, (contigit hoc necessario ante vel circa initium mensis Aprilis anni ejusdem 1059, nam hoc mense interfuit Romæ celebri centum ac 13 episcoporum Concilio) et aliquanto post forte ex quadam, in quam tum in via sese receperat, eremo eidem Blanca recenter celesti Sponso junctæ præfatum misit opusculum, saluberrimis refertum monitis, in quo Dominicum, qui a tribus jam circiter annorum lustris lorica ferrea vestiebatur ad carnem, in exemplum proponit. Subtractis itaque ab anno, qui currebat, 1059 tribus lustris seu 15 annis, consequitur Dominicum anno 1044 lorica induisse; adeoque, cum Dominicus, dum hanc induit, jam aliquamdiu sub Damiani disciplina militaret, nequaquam dubito, quin anno antecedenti, mox nempe, ut Damianum eremi Avellanensis regimen suscepisse intellexit, sese illo contulerit.

§ II. Austerum invenit pœnitentiæ genus: fit Prior eremi Suaviciniæ; quando? Annus emortalis.

C
Inusitata,
quam primo
induit lorica

Lorica jam indutus Dominicus, ut Simonix crimen vestem episcopo donando contractum magis magisque expiaret, variis insuper circulis ferreis corporis sui membra adstrinxit. Non fuit tamen Dominicus solus, qui in eremo Avellanensi erat loriceatus, nam alii complures, ut testatur Damianus in lib. de suæ Congregationis institutis opusculi xv cap. xiv, Loricas ferreas gestabant; verum vel id præstiterunt, Domini exemplo excitati, vel ut tom. II Annalium pag. 94 rectius habet Mittarellius, Nullus videtur eas gestasse vel ponderosiores vel diuturniore tempore, quam fecerit ipse Dominicus, unde merito antonomastice cognominatus fuit Loriceatus. . . . hinc inter cæteros eremitas, quos ære cælarent Sandelarii fratres typis Antverpianis Ernesti Wander anno 1591 sub imagine Sancti Domini sequentes versus leguntur:

“ Quæ mihi cognomen tribuit Lorica juventam
” Et senium afflixit nocte dieque premens;

“ Sic scelus admissum non nota fraude piavi,
” Sic cœlum merui, sic fruor ipse Deo. ”

AUCTORE
S. D.

23 Præfate, quam ad mortem usque gessit Loriceæ, aliam adjunxit, quam lateribus substratam post ejus obitum discipuli reppererunt: et hocce ponderere jugiter pressus Dominicus totum corpus suum maxime inter psalmodiandum, usque dum vixit, ita flagellare haud destitit, ut vix concipias, qui tam diu advixerit. Observat hic Mittarellius ex Thiersio pag. 23 et Paciaudio in suis de cultu Sancti Joannis-Baptistæ antiquitatibus Christianis, Domini Loriceati exemplo, et sancti Romualdi ac Petri Damiani hortatu constitutas fuisse per Italiam sodalitates piorum hominum qui pœnitentiæ causa verberibus se afficientes, et scuticis, virgis, flagellis ad hoc idoneis se cruentantes vulgo DISCIPLINATI appellati fuere: imo hujus Sancti senis exemplo, inquit Damianus, faciendæ disciplinæ mos adeo in nostris partibus inolevit, ut non modo viri, sed et nobiles mulieres hoc purgatorii genus inhianter arripere. Nam et relicta Tethaldi, sublimis utique generis et non infimæ dignitatis, mihi aliquando retulit, per præfixam hujus disciplinæ regulam centum annorum se pœnitentiam peregrisse.

24 Pœnitentiæ quoque centum ac mille annorum et inventorem et auctorem fuisse Loriceatum, in hujus Vita testatur ipse Damianus, dum ita habet: Centum annorum pœnitentia, sicut ipso auctore didicimus, sic expletur, etc. Ut vero curioso lectori hoc pœnitentiæ genus melius innotescat, et, qua occasione in Loriceati manus venerit, quam avide arripuerit, expleveritque, lubet iterato audire Mittarellium, qui tom. II Annalium pag. 136 sic scribit: Cartula quædam forte ad manus Domini Loriceati pervenit, ut inferius videbimus, in qua adnotatum erat, duodecim psalmos vigesies quater brachiis extensis et elevatis in modum crucis recitatos compensare unius anni pœnitentiam. Modum hunc is, qui erat patiendi avidissimus exemplo arripuit Dominicus, vigesies quater vel sex, ut est in textu, quotidie canens duodecim sine ulla manuum demissione, aliquando eandem servans brachiorum extensionem toti psalterio quandoque manibus semper elevatis inchoare proponebat.

25 Altera peccatorum redemptio obtinebatur psalmodiarum recitatione, simulque conjuncta flagellatione. Tempus persolutionis decem psalmodiarum, ut videbimus ex Damiano, admittebat mille flagrorum ictus, ter autem mille recitatio triginta psalmodiarum, et his postremis adimplebatur unus annus pœnitentiæ. Totum proinde psalterium, quod excipiebatur quindecim mille percussibus satisfactio erat pro quinque annis; viginti autem psalteria compensabant pro centum annis, et tempore eorum modulationis infligebantur tercenties mille flagrorum ictus. Crebro pœnitentiam centum annorum suscipiebat Dominicus; imo aliquando sibi imponi rogabat illam quoque mille annorum. Hæc persolvebatur du-

aliam super-
induit, ac
dire corpus
flagellans,
multosque ad
sui imitatio-
nem provo-
cans,

100 ac 1000
annorum
invenit
pœnitenti-
am,

F

quam avide
arripit,

centis

AUCTORE
S. D.

centis psalteriis et ter decies centenis millibus percussioibus. Porro tam longum et grave supplicium quadraginta diebus complebat, satisfactionem autem centum annorum curriculo sex dierum et noctium; cum vero tot annorum cruciatum non assumebat, quotidie duo, aliquando tria, ut quadragesimarum tempore, nunc octo et etiam novem psalteria decurrebat: una vice ad experimentum faciendum duodecim psalteria una cum adjuncta flagellatione intra unius diei et noctis spatium persolvit.

expletque.

26 Et hæc psalmodum recitatio Dominico erat opus supererogatorium, nam primum intererat cum cæteris fratribus matutinæ synaxi et horis canonicis, quæ in choro modulabantur, culparum confessioni, quæ simul cum flagellis in capitulo fiebat. Præter flagrorum usum, qui erat irremissus in Dominico, et quidem ad aliorum differentiam, utraque manu vel scopis vel scuticarum corrigiis armata, quando incolumitate fruebatur, centies per quodlibet psalterium; millies pariter quotidie prosternebat corpus suum ad terram, nil pondere vel austeritate Loricæ retardatus, et flocci pendens circulos ferreos, quibus adstringebatur, quorum duobus brachia, duobus renes, et progressu temporis alii duobus tibias, duobusque coxas præcingebat. Ita fidelis Damiani interpres Mittarellius: alia disciplinarum genera, quæ observavit Loricatus, ex Actis, hisque subjectis Annotatis Lector cognoscat.

Prior a Damiano,

27 Inter has vitæ austeritates haud tamen perpetuo in monasterio Avellanensi inclusus mansit Dominicus, sed, teste Damiano, aliquando egrediebatur ad seculum, ut, dum judicem Auximanum interpellavit; quandoque in monasterio Coniunctuli morabatur, fixumque demum in monasterio Suavicini montis domicilium habuit; et quidem huius postremi loci jussu Damiani Dominicum prioratum gessisse, indicare videtur idem Damianus, cum opusculi LIII cap. IV Suavicinienses ad patientiam hortatus Dominico scripsit et cæteris fratribus, qui in Suavicini montis eremo commorantur; ubi, inquit tom. II pag. 212 Mittarellius, dum Dominicum a cæteris fratribus distinctum singulariter nominat, id se non alia ratione fecisse tacite innuit, nisi quia loci huius regimen haberet. Quandonam vero præfata eremo Loricatus a Damiano præfectus fuerit, nusquam lego. Existimat nihilominus Turchius, si non ab ipsa statim eremi fundatione, saltem quam primum id factum, annoque circiter 1056, suscepto in locum ejus Joanne, ad quem Damianus epistolam scripsit, solitudinem Avellanensem, cujus partim in monasterio, partim in Coniunctulo vixerit, repetisse, ac demum, ingravescente ætate, eremum Suaviciniam, ut ultimum ibi diem clauderet, denuo adisse.

si non ante

28 Ut Turchius Loricatum ante annum 1055 vel 1057 eremi Suaviciniae priorem extitisse, quodammodo evincat, adducit factum Dominici, quod Damianus in Vita ejusdem num. 10 refert, cum fratre quodam pusillanimo, quem adhortatus est, ne ob flagellorum dolorem animo caderet; verum, etsi

factum hoc ante annum 1056 completum necessario contigerit, (contigit enim, teste Damiano, Dominica die, ac festo Sancti Michaelis, quod intra id tempus, quo Dominicus sub Damiano militavit, non nisi anno 1045 vel 1051 vel demum 1056 in Dominicam incidere potuit) inde haud sequitur, Dominicum monasterii præfecturam exercuisse; quid enim vetat, ut notat Mittarellius, si simplex monachus alteri pusillanimo stimulos addat? Ita pariter respondeo ad alterum Turchii argumentum de iudice sacri palatii, quem pro tuenda quaquam eremi suæ possessione Auximi Dominicum interpellavit; præterquam enim quod hoc posterius factum etiam ad annum 1059, quo certe, ut mox probabimus, eremi priorem egit, referri queat, etiam potuit, ut loco supra citato ait Mittarellius, Dominicum iudicem Auximanum interpellare: quin eremi Suaviciniae præsulatum gereret, hocce negotium ei cæteris fratribus committentibus, illectis ea spe, quod ob ejus nominis venerationem facilius concederetur, quod petebatur.

D

29 Ut ut demum est, equidem anno 1059, quod dixi, Loricatum præfata eremi præfecturam tenuisse, convincitur ex præcitato opusculo, quod de Patientia Damiani inscriptum: Domno Dominico et cæteris fratribus, qui in Suavicini montis eremo commorantur, Petrus peccator monachus ultimam servitutem in Domino: quod autem opusculum hoc ad annum 1059 pertineat, ex eo disco, quod Damianus in eodem, postquam Dominicum et ceteros fratres ad patientiam adhortatus fuerat, narret, quantum experiretur conscientia latratum ob vasculum argenteum, quod nuper nempe Mediolani legatione fungens ibidem ab Abbate Sancti Simpliciani dono acceperat; hanc autem Damiani legationem anno 1059 innectendam esse, supra probavimus.

E
certo anno
1059

30 Dominicum vero revera eremi Suaviciniae, non Sanctæ Mariæ Sitræ priorem fuisse, contra Jacobillum, Mabilionem, Machiarellium, Grandium, quique cæteris facem prætulit, Constantinum Cajetanum sustinet ac probat laudatus Mittarellius in hunc modum: Opinione propriam, inquit tom. II pag. 204, fulciri sibi plauserunt prædicti scriptores autoritate supra relati opusculi « de Patientia » de quo mox verba fecimus, quodque titulum sequentem juxta ipsos præfert: « Ad » Dominicum Loricatum Priorem Sanctæ Mariæ » Sitræ; » verum in codicibus Romanis non legitur huiusmodi titulus, quem de suo marte primus forsan epistolæ affinxit Cajetanus. Alteram erroris occasionem tribuit ipsa Damiani salutatio « Domno Dominico et cæteris fratribus, qui in » sua vicini montis eremo commorantur, Petrus » peccator monachus ultimam servitutem in Do- » mino; » quæ enim alia eremus montis vicini eremo Avellanæ, nisi Sitrænsis, duobus tantum milliaribus ab illa distans? Sed inferius probabimus, non disjuncta legi debere verba illa « sua » vicini montis eremo » sed unica dictione: « Suavicini montis eremo. »

eremo Suaviciniae, non S. Mariæ Sitræ, præfectus est.

F

31 Inferius autem pag. 212 eremum Suavicini

montis

A
uti ex genu-
no titulo
opusculi de
Patientia pa-
tescit.

montis describens ita habet : Sed prius Joannem Laudensem scriptorem Vitæ Damiani audiamus « in Cameriniensi itaque diocesi » inquit Cap. VII « aptum quemdam ad eremitarum habitacula lo- » cum juxta Suavicinam rupem curiosus inda- » gator (nempe Damianus) invenit, ibique con- » gregatis fratribus, oratorio fundato, ordinato » que priore sub quo famulari Deo deberent, » rursus ad alium locum investigandum proces- » sit. » Ita in duobus Codicibus Mss. Vaticanis legi, testimonio clarissimi viri Petri Pollidorii asserit Turchius, qui et Sartium nostrum in eam rem laudat: quapropter errore Amanuensium, vel eorum, qui editiones procurarunt, mole legitur : « Juxta suam vicinam rupem » minusque adhuc recte invertit verba Fortunius legens : « Juxta vicinam suam rupem » perinde ac eremus Suavicinia non multum distaret ab eremo Fontis Avellanæ, vel de alia eremo Avellanensi proxime esset ibi sermo. Sic pariter legendus est titulus Epistolæ nuncupatæ « Dominico et ceteris fra- » tribus, qui in Suavicini montis eremo commo- » rantur » non « in sua vicina montis eremo » ut habetur in editis; primusque errorem tituli hujus Epistolæ detexit abbas noster Andreas Vallemianus, de quo nos supra § I, ut liquet ex Annotatione, quam sua manu scriptam conspeximus in exemplari Operum Damiani existente in Bibliotheca Classensi. Ita sæpe laudatus Mittarellius.

B
Sancti obi-
tus,

32 Major vero jam oritur difficultas in assignando Loricati anno emortuali, de quo varii varie sensere. Mittimus in primis Ferrarium, qui in Catalogo Sanctorum Italiæ ad hunc diem contra omnem auctoritatem, inquit Mittarellius, statuit ipsius mortem ad annum 1050. Baronius autem tom. XI pag. 209, quem Jacobillus, Laderchius, alique, qui Vitam Loricati ex Petro Damiani transcribere, secuti sunt, Dominicum anno 1061 ad Superos evolasse existimavit. Mabillonius Seculi VI Benedictini part. II pag. 149, cui subscripsit Fleurius, obiisse scribit anno 1062; alii aliter censuere. Ut itaque, quo, quæ dicemus, nitantur fundamento, lector cognoscat, lubet prius quasdam, quas nobis suppeditat Damianus, temporis circumstantias in medium proferre : ac primo quidem obiit Dominicus, ut ad calcem Vitæ ejusdem ait Damianus, pridie Idus Octobris, quam diem Sabbati fuisse, probant sequentia ejusdem Damiani verba : Sexta igitur feria per continuum diem vix desiit, vel modulandis psalmis insistere, vel corrigiarum se ictibus flagellare. Nocte vero sopore deposito, suscepit antidotum, deinde cepit angustiari, et de stomachi dolore graviter conquiri. Post decursum itaque nocturnæ synaxis Officium post matutinos Hymnos, cum prima jam hora sibi a fratribus, qui aderant, cantaretur, sanctum Deo spiritum reddidit.

C
qui vel anno
1060 vel 1066

33 Nonam quoque depositionis Loricati diem Dominicam fuisse, testatur Damianus his verbis : Nos autem ipso die Dominico, quo eremum ingressi sumus, sanctum corpus inde (ex cellula nimirum, in qua sepultum erat) sublatum reveren-

ter, ut dignum erat, in capitulo sepelivimus. Et cum nonus esset depositionis dies, prædictum corpus sanum illibatamque reperimus. Tribus hisce circumstantiis quartam adde, quam etiam ex Damiano habemus, videlicet Loricatum uno circiter anno, ut infra demonstrabimus, ante Rodolphum episcopum Eugubinum ex hac vita migrasse. His ergo præhabitis, cum pridiana Iduum Octobris dies seu 14 Octobris, uti Guido Grandius cum Laderchio in Appendice sua disputans recte probat, Sabbatho, et 22^a, seu 9^a post hanc dies Dominicæ correspondere non nisi anno 1060 vel 1066 potuerint, consecrarium fit, B. Dominicum Loricatum, cum anno 1059 adhuc in vivis ageret, alterutro e duobus hisce annis fato concessisse, et quotquot aliter senserunt, hallucinatos esse.

34 Animadvertit id in Annalibus suis tom. IV pag. 632 Mabillonius : De anno, inquit, quo mortuus est Dominicus non levis est difficultas. Petrus ait eum « ante annum » defunctum, quam ipse vitam Rodulphi Eugubini episcopi scriberet, quem anno MLXIII decessisse, paulo post videbimus. Atqui Dominicus, ex eodem Petro, e vita migravit pridie Idus Octobris, et quidem, ut ex eodem intelligitur, die Sabbati, cum primæ horæ officium recitaretur. Quod non nisi anno MLX vel MLXVI convenire potest. Ita candidè nobiscum fatetur Mabillonius; verum asserendo, Rodolphum episcopum Eugubinum decessisse anno MLXIII sibi met ipsi contradicere; nam si sic habeat, cum Dominicus, testante Damiano, uno circiter anno, antequam ipse Vitam Rodulphi ad Alexandrum II scriberet, defunctus esset, cumque Damianus mox, ut eodem tomo pag. 635 num. VII ipse Mabillonius scribit, ut mortis Rodulphi nuntium accepit, Epistolam hanc de ejus conversatione et obitu, simul et Dominici scripserit, consequitur, Dominicum non anno 1060 aut 1066 quod supra tamen recte voluerat Mabillonius, sed anno 1062 ad Superos evolasse.

AUCTORE
S. D.

fatente id, at
mox negante
Mabillonio,

E

35 Antequam vero determinemus, uter e duobus præfatis annis Dominicæ emortualis reipsa fuerit, lubet prius audire Grandium, qui Appendicis suæ Dissertatione IV pag. 129, refutatis Baronii et Laderchii sententiis, ita pergit : Unde perspicue patet, vel ad annum 1060 vel ad annum 1066 Loricati mortem esse referendam, ut invicem hæ circumstantiæ cohæreant, nempe ut dies XIV Octobris Sabbatho, ut dies XXII Dominicæ diei conveniat. Sed anno 1060 id aliunde contingere non potuit, nam beati Rodulphi episcopi Eugubini mors, quæ (Damiano teste) anno sequenti post obitum Dominici Loricati contigit die XXVI Junii, in annum 1061 incidisset, quo tempore nondum Nicolaus II Pont. max. e vivis excesserat, cujus mors die III Julii contigit, et mense Octobris Alexander II a Cardinalibus est in Romanum Pontificem consecratus; et tamen Alexandri II jam dudum regnantis tempore Rodolphum obiisse, patet ex dicta Damiani Epistola, in qua eundem Pontificem ita alloquitur : « A vobis itaque nu- » per egressus, cum Florentiæ urbis moenia sub- » ii, nuntius mihi mox repentinus occurrit, epi-

necessario
contigit,

F

AUCTORE
S. D.

* scopum scilicet Eugubinum esse defunctum, * etc. *; superest ergo, ut Dominici Loricati obitus anno 1066 adeoque S. Rodulphi mors anno 1067 contigisse dicantur. Ita se sentire profitetur Grandius, verum an recte, dispiciamus.

expenso Da-
miani con-
textu,

36 Quandoquidem Loricatus uno circiter anno decesserit ante Rodulphum episcopum Eugubinum, invento hujus anno emortuali, hunc præcedens Dominici est. Pariter, cum Rodulphi mors, quæ anno sequenti post mortem Loricati contigit, necessario, ut ex ante dictis patet, vel anno 1061 vel 1067 innectenda sit, sequitur Epistolam Damiani vel initio pontificatus Alexandri II, vel dum jam per septennium sederat, (nam mense Octobri anno 1061 consecratus est), scriptam esse; prius vero quam Damianus Epistolam hanc de Rodulphi et Loricati morte conscriberet, præceperat ei Pontifex, ut ipsemet in fronte Epistolæ testatur. Ut numquam ei litteras mitteret, quæ leve quid et oblivione dignum ac frivolum continerent, quas scilicet mox, ut lector transiliendo percurreret, edax flamma consumit, sed tale nuper aliquid scriberet, quod et ad ædificationem legentium suscipi, et inter scripturas mereretur authenticas reservari. Deinde laudato hocce Pontificis zelo, Rodulphi Vitam ita incipit: A vobis itaque nuper egressus, cum Florentinæ urbis mœnia subii, nuncius mihi mox repentinus occurrit, qui mihi diem medium in tenebras vertit, omniumque meorum viscerum venas amarissimæ legationis felle complevit; Episcopum Eugubinum esse defunctum.

B

anno 1060
videtur
innectendus.

37 Præfatum itaque Alexandri præceptum, factum Damiano, ad initium ejusdem Pontificatus, dum nempe Damianus Pontificis electionis occasione Romæ adhuc agebat, spectare, ex eo deducitur, quod si ad remotiora ejus tempora, ut puta si ad annum 1066 vel 1067 referatur, frustra ac sine causa datum fuisset, cum certo sciamus, Damianum ab anno 1061 ad annum 1066, non unam sed plurimas, omnesque lectorem, quod præceperat Alexander, summe ædificantes Epistolas eidem destinasse. E contra, ut recte Miltarellius ait, simplicitatem naturamque magis redolet, ut prima vice Damiano discedenti non, quod putavit Mabillonius, ut legato ad Florentinos, quod anno 1063 tantummodo contigit, sed ut, petito jam a Pontifice obentoque comœatu eremos suas reviseret, ab Alexandro sibi conjunctissimo hujusmodi præceptum fieret. Iter itaque per Florentiam dirigens Damianus mox, ut ibidem Rodulphi obitum rescivit, Pontificis præcepto cæpit satisfacere.

C

Grandii ar-
gumentis
semel,

38 Negat quidem loco supra citato Grandius Rodulphi mortem anno 1061 statui posse duabus potissimum, ut videtur, ductus rationibus. Ac primo quidem, quod eundem die xxvi Junii obiisse credat, ac proinde, si id anno 1061, contigisset eo tempore, quo Nicolaus II, qui iii solum Julii die ejusdem anni decessit, adhuc in vivis erat; verum consultis compluribus, qui de Episcopis Eugubinis tractant, Historiographis, unicum dumtaxat reperi, quem tom. I Italix Sacræ pag. 635 de Rodulpho agens citat Ughellus, Arnoldum videlicet Wion, qui lib.

ii de Ligno Vitæ pag. 312 idem, quod Grandius, asserit; sed, cum nullam omnino dicti sui rationem alleget, imo insuper Rodulphum anno 1070, quod nec Grandius ipse, nec alius quispiam, qui rem hanc maturius expendit, facile concedet, floruisse scribat, nudis hujusmodi assertis merito diffidimus.

39 E contra Rodulphum eodem mense Octobri sequenti post obitum Loricati anni ex hac vita migrasse, ipsemet insinuat Damianus, dum in præfata ad Alexandrum Epistola num. 15 narrans miraculum, quod circa monachum quemdam, Michaellem nomine, factum fuerat, ita habet: Porro autem se festivitate beatorum Apostolorum Simonis et Judæ, quam nuperime celebravimus, etc. Unde, cum prædictum festum incidat in xxviii Octobris diem, sequitur, Epistolam hanc ad Alexandrum vel exeunte mense Octobri vel ineunte Novembri a Damiano datam esse; jam vero, cum Damianus Florentiam ingressus Rodulphi obitum statim resciverit, neque haud diu, quin Alexandrum hujus rei certiore redderet, calamum inhibuerit, consequens fit, Rodulphum aliquot ante dies ipso mense Octobri, minime vero mense Junio, quod vult Grandius (incredibile enim est tam diu usque ad mensem nempe Novembrem ejus mortem latuisse Damianum), idque integro ab obitu Loricati anno fato concessisse.

40 Neque magis premit, quod secundo loco adfert Grandius argumentum ex sequentibus, quibus Damianus Alexandrum alloquitur, verbis: A vobis itaque nuper egressus, cum Florentinæ urbis mœnia subii, nuncius mihi mox repentinus occurrit, episcopum scilicet Eugubium esse defunctum. Nescio plane, qua ratione ex præfatis hinc Damiani verbis Grandius inferre potuerit, Alexandri II jam dudum imo fere per sexennium regnantis tempore Rodulphum obiisse. Hæc quidem et sola, quantum mihi assequi licet, inde fuit consequentia, Rodulphi mortem aliquot, postquam ab Alexandro egressus esset, dies, non post annum vel annos (tantum enim temporis haud complectitur vox nuper) ad Damiani, jam Florentiam ingressi, notitiam pervenisse; hunc autem Damiani ab Alexandro discessum ad initium Pontificatus Alexandri, vix peracta ejus electione, quando nimirum, obienta, ut eremos suas visiteret, licentia iter suum per Florentiam direxit, referri posse ac debere, supra demonstravimus.

41 Præterea, quod magis sententiam nostram firmat, Damianus e Gallica legatione, qua anno 1062 functus est, eodem anno redux, ad Ugonem archiepiscopum Bisuntinum (hunc Baronius Valturum vocat deceptus forte, ut notat Mabillonius, littera initiali V) litteras dedit contra ejus clericos, quos illac pertransiens in divinis Officiis, ipsisque, uti loquitur, missarum terribilibus sedere, observaverat. Hos itaque ut ad meliorem frugem revocet, proponit inter aliorum Dominici Loricati exemplum hisce verbis: Alius quoque nobiscum fuit ætate provector, qui jure Dominicus vocabatur. Hic mihi confessus est, sæpe se mille fecisse metamæas per singulos dies, dum tamen ferrea lorica

D

iterumque

E

refutatis,

F

magis sen-
tentia nostra
firmatur;

jugiter

A jugiter esset indutus ad carnem. Dum ergo Epistolam hanc scribebat Damianus, jam Dominicus e vivis excesserat; alias enim haud usus fuisset his verbis de præterito: Alius quoque nobiscum fuit; sed de præsentis: Alius nobiscum est, ut paulo superius de Gezone, adhuc tunc in vivis agente, in eadem Epistola locutus fuerat: jam autem, cum Epistolam hanc haud diu post suum in Italiam reditum (vix enim credibile est, Damianum, tantum divini honoris vindicem, per quadriennium hoc sedendi vitium dissimulasse) conscripserit, manifestum evadit, Dominicum ante annum 1066, adeoque, ut ex supra dictis patet, anno 1060 ad Superos evolasse.

tertioque, quod objici posset, argumento

42 Neque evincunt, uti *Mittarellius tom. II pag. 226 et sequenti recte scribit*, Epistolam hanc, in qua Damianus agit de Dominico et de Rodolpho, scriptam esse provectori tempore pontificatus Alexandri verba illa, quæ usurpat Damianus de Loricato loquens: « Dominicus, inquit, cum esset in sæculo clericus, quia tunc simonia aca vigeat hæresis, quæ nunc utinam prorsus « esset extincta! » quæ verba indicare videntur, pestem simoniacam, licet nondum extinctam, aliquid tamen de pristino furore remisisse; id quod, ait Sartius noster, optime congruit annis 1066 vel 1067 quibus jam effluerat quinquennium, de quo loquitur idem Alexander in Epistola ad Gervasium episcopum Remensem, quo ecclesia Romana, « nunc callida tergiversatione, nunc hostili invasione » fuit « oppressa » minime vero quadrat primordiis pontificatus ejusdem Alexandri, cruentatis diro schismate Cadalo.

a *Mittarellio* erudite soluto,

43 Cui respondemus, ex iis quinimo verbis Damiani desumere licere, Epistolam scriptam fuisse ipsis initiis pontificatus Alexandri, quibus tum opera præteritorum Romanorum Pontificum Clementis II, Leonis IX, Stephani IX, Nicolai II, tum opera etiam ipsius Damiani et Cardinalis Hildebrandi nonnihili resederat pestiferum simoniæ virus. Alia etiam ex parte, cum hæc scripsit Damianus, nondum Cadalou electus fuerat antipapa, vel nondum pervenerat notitia ejus electionis, quæ contigit in Germania die vigesima octava Octobris anni 1061 in festività sanctorum Apostolorum Simonis et Judæ, « quam » inquit idem Damianus in ipsa Epistola « nuperrime « celebravimus » neque omisisset, attento more suo, aliquid de hujusmodi schismate illi etiam Epistolæ inserere, si annis 1066 vel 1067 fuisset ab eo exarata. Ita sæpe laudatus *Mittarellius*.

duo, quæ Grandium premunt, argumenta

44 Facile jam ex hac nostra sententiâ intelligi datur, quomodo Rodolphus Eugubinus episcopus Concilio Romano anni 1059 reperitur subscriptus; hocque argumentum ut enervaret Grandius, ne obitum Rodolphi, qui septennio dumtaxat partim ut monachus, partim ut episcopus sub Petro Damiano vixit, ante annum 1067 accidisse, fateri deberet, unde quaque se vertens, Eugubinorum præsulum seriem apud Ughellum depravatam esse, aliumque quam Rodolphum nomine, qui præfato Concilio subscripsit, vel duos Rodolphos comminisci coactus fuit.

45 Pariter intelligitur, qua ratione Damianus in Epistola, quam de sua ægritudine scripsit ad Rodolphum et Aripandum monachos, modo de nostro Rodolpho, quod magis puto, intelligi debeat, decoretur tantummodo, inquit *Mittarellius*, titulo prioris. Narratur enim in ipsa, Leonem grandævum senem eremitam « tristem nimis fuisse de immineunte prioris sui morte » hoc est Damiani. Hujus tituli usurpatio tempus indicat anterius anno 1057, vel saltem tempus ejusdem anni, quo dimisso prioratu ad episcopatum et Cardinalatum provectoris fuerat Damianus; indicat quoque eo anno Rodolphum monasticum schema jam induisse, quem necdum induisset, si post septennium ab assumptione monasticæ vitæ obiisset anno 1066 vel 1067. Hæc itaque, et, quæ superius contra Grandium adduximus, argumenta faciunt, ut ab ejusdem chronologia, quam et universim a scriptoribus Italis, Venetis præsertim, editis desuper libris, impeti haud ignoro, hic recedamus.

AUCTORE S. D. cum hac nostra sententiâ facile conciliantur.

§ III. Prima corporis translatio; altera:

Reliquiæ ubi colantur? Ejusdem cum S. Dominico Prædicatorum patre confusio.

Porro Damianus tertio, ut ipse ait, postquam Romanis mœnibus, ubi tum forte egerat, egressus esset, die, ut eremos suas peteret, Loricati obitus nuntium obvium habens, quanta potuit indubie celeritate sese Suavicinium contulit, ac corpus Beati viri, quod fratres, ne a vicinis monachis eorum raperetur e manibus, in eadem, in qua defunctus est, cellula, defossa humo, celeriter obruerant, exhumari, ac ad capitulum translatum, reverenter, ut dignum erat, ibidem sepulturæ tradi fuisse. Putat tamen *Mabilonius*, Loricatum non in Suavicinia, sed in Avellanensi eremo decessisse, dum scribit, Damianum paulo post ex cellula, in qua obierat, curasse in Fontis Avellanæ capitulum Loricati corpus transferri.

Corporis Sancti e cellula, in qua obierat in capitulum,

47 Verum, cum eremi Suavicinæ, ut vidimus, Prior exstiterit, ac proinde in hac ratione muneris sui ordinariæ residere debuerit, atque insuper, quod plus facit, cum tempore Bonifacii VIII anno 1302 sacrum Dominici corpus in novam monasterii Suavicini ecclesiam, in qua et etiamnum requiescit, et veteri capitulo, ut mox videbimus, translatum sit, vix dubito, quin et in eadem eremo diem extremum clausisset. Prædicto autem anno, quod dixi, corpus B. Loricati translatum esse colligitur, teste *Mittarellio*, ex sequenti inscriptione relata a patre Joanne Baptista Cancellotti S. J. lib. IV cap. XV in Historia urbis Sancti Severini apud Turchium pag. 127:

dein sub Bonifacio VIII in novam Suavicinæ ecclesiam,

SUB.

AUCTORE
S. D.

SUB. ANNO. DOMINI. MILLESIMO.
TRECENTESIMO. SECUNDO. TEMPORE.
DNI. BONIFACII. PAPA. OCTAVI.
MENSE. FEBRUARII. DIE. UNDECIMA.
TRANSLATUM. EST. CORPUS. BEATI.

DOMINICI

Unde, ut dixi, via dubium relinquitur, quin sacra Loricati exuvia in capitulo monasterii Suavicini, unde in ecclesiam translata sunt, a Damiano idcirco depositæ fuerint, quod in eadem eremo obisset.

ubi semper
illud forti
Alexandri II
jussu, altare
fuit erectum,

48 Quo vero tempore (verbis utar Mittarellii) ex dispensatione Apostolica altare fuerit super ipsas erectum, defectu monumentorum nobis non liquet; id forte contigit sub Alexander II, suggerente et stimulos addente scriptore ejus Vitæ Damiano. Hoc tantum scimus, populos circumjacentes, et præcipue incolas Castri Frontalis, quod est ad radices montis Suavicini, protectorem sibi constituisse tantorum meritorum virum, et copiosissimum beneficiorum largitorem, ita ut populi illi, cum a Deo aliquid in sui utilitatem obtinere permaxime cuperent et cupiant, sancto Dominico Loricato quodammodo imperent. Ejus sacra lipsana publice adorationi etiamnum adservantur in ecclesia ipsius eremi, dicata quidem olim in honorem sanctissimæ Trinitatis, sed devoto populorum concursu frequentata, et ob reverentiam ipsius Sancti corporis novam (contigit id verosimilius haud diu, postquam sub Bonifacio VIII reedificata fuit) ab ipso accipiente nomenclaturam.

translati
particulæ
quædam in
ecclesia
S. Annæ
Frontalis,

49 Sacrum vero, quod in præfata ecclesia requiescit, Dominici corpus haud omnino integrum est; nam particulæ quidem multæ tempore præcipue monachorum fuerunt avulsæ, ac per varia loca, ut cultus magis augetur, distributæ. Modica portio ejus reliquiarum, teste Mittarellio, custoditur in ecclesia Sanctæ Annæ, quæ est parochialis Frontalis, super aram Dominico sacram, insuper temporibus anteactis in solemnibus supplicationibus deferebatur parvum missale, quod Dominico, ut communiter creditur, dono dederat Petrus Damianus ad usum eremi Suaviciniæ. Hujus Missalis, seu ut aliter vocatur, Sacramentarii exemplar a Turchio canonico Apirano fideliter transcriptum, ac Notis illustratum apud Mittarellium tom. II pag. 309 videri potest.

quædam in
Apirano et
monasterio
S. Apollina-
ris, pars
vero maxima
in Suavici-
niensi

50 Porro altera portio reliquiarum Sancti Dominici, teste eodem Mittarellio, reperitur in perinsigni collegiata Apiri, in cujus territorio jacet monasterium Suaviciniense. Tertiam Dionysius Pieraugustinus episcopus San-Severinas dono dedit monasterio Sancti Apollinaris Classis Ravennæ. Aliis in locis coluntur sacri illius corporis non parum imminuti frusta. Maxima vero corporis pars, quæ in Suaviciniensi, ut diximus, ecclesia etiamnum requiescit, posita erat anno 1663, uti Andreas Vallemannius ad Majores nostros scribens testatur, intra duas ecclesias januas in pariete, laterali supra altare, sancto Dominico dicatum ad cornu Epistolæ; ubi ut habent Acta visitationis,

anno 1663 a Francisco Sperellio episcopo San-Severinate institutæ, adest armarium crate ferrea clave munitum, cum ornamento ligneo depicto aurato noviter constructo, in quo asservatur capsula lignea depicta imagine ejusdem Sancti jacentis feretro.

51 Atque adhuc dum Loricati corpus anno 1737 in eodem loco quiescisse, probant Acta visitationis ejusdem anni die VII Septembris Dionysii Pieraugustini, episcopi itidem San-Severinatis supra memorati, Qui volens atque intendens, uti loquitur, sese certior reddere de corpore sancti Dominici Loricati prædicti usque de anno 1303 tempore pontificatus Bonifacii Papæ Octavi ven. mem. in eandem ecclesiam translato, quod reperit reconditum in pariete laterali inter duas januas ecclesiæ prædictæ a cornu Epistolæ super altare eidem sancto Dominico dicatum, et in facie exteriori invenit fenestram, per quam, uti scribit Andreas Vallemannius, suo tempore Loricati exuvia videri poterant, cum crate ferrea bene munita parieti fortiter compaginata, exteriorique ornamento ex ligno inaurato, quo quidem in loco a quamplurimis viris fide dignis tam ecclesiasticis quam sæcularibus acceptis, fuisse ab immemorabili præstitum cultum et venerationem sacro corpori ejusdem S. Dominici Loricati. Eadem fere habent Acta visitationis Alexandri Calvi episcopi San-Severinatis anni 1705 die 18 mensis Septembris.

52 Nec prætereundum hic est, incolas Suavicinio vicinos confudisse aliquando, quod tamen negat Turchius, Dominicum Loricatum cum Dominico Ordinis Prædicatorum institutore, uti satis innunt Acta Visitacionis Francisci Sperellii supra memorata, quæ ita habent: Altare dicatum beato Dominico situm in pariete infra januas. Intra parietem ejusdem altaris adest armarium crate ferrea clave munitum, cum ornamento ligneo depicto aurato noviter constructo, in quo asservatur capsula lignea depicta imagine ejusdem Sancti jacentis feretro, cum habitu religionis sancti Dominici (utique Prædicatorum parentis; nullam enim religionem instituit Loricatus) intra quam ex antiqua traditione assertitur asservari ossa beati Dominici, et in pariete supra dictum armarium adest antiqua ejusdem Beati imago cum inscriptione:

“ CORPUS. BEATI. DOMINICI. HIC. JACET. ”

Celebrantur plures Missæ in festo sancti Dominici quarta Augusti (tunc enim colitur Prædicatorum institutor) pluribus fidelibus confluentibus, et præcipue vicario et populo Castri Frontalis processionaliter... in medio ecclesiæ in frontispitio capellæ altaris majoris adsunt antiquæ ac devotæ imagines sanctissimi Crucifixi... et inferius in lateribus S. Dominici, et prædicti B. Dominici.

53 Verum nullus dubito, quin præfatus episcopus, comperto hoc populi errore, distinctum mox utrique huic Sancto cultum, quem modo obtinent, exhiberi mandaverit. Hinc nescio, quo pacto anno 1694 Patres Camaldulenses cryptarum Massacii, ut

D

etiamnum
requiescunt.

E

Corpus ejus,
quod ab ali-
quibus S.
Dominici
Prædicatorum
parentis
credidit
fuit,

F

Camaldulenses
cryptarum
Massacii

corpus

A corpus beati Dominici Loricati ad ecclesiam propriam transferendi facultatem obtinerent, inter ceteras supplicis libelli, quem S. R. Congregationi obtulerunt, rationes hanc quoque attulerint, quod populus Frontalis confudisset memoriam Dominici Loricati cum Dominico Prædicatorum patre. Licet enim ante annum 1663 quo ecclesia sancti Dominici Loricati a Sperellio visitata fuit, hæc confusio locum ibidem habuerit, vix tamen credibile est, hunc errorem jam a Sperellio detectum, ac mox correctum, postea tam cito rediisse, ut hunc denuo anno 1694 præfati Patres pro vera supplicæ suæ ratione allegare potuerint.

frustra obtinere tentarunt.

54 Factum hujus libelli oblatione, ut episcopus San-Severinas, qui erat Scipio Nigrellus voto suo, quod Sacra Congregatio expetierat, dictam translationem, quidem approbaret, verum proposuit, ut scribit Mittarellius, sacrum corpus non in eremi cryptarum Massacii ecclesiam utpote angustam, deferendum, sed ad eremum montis Coneri Anconæ, vel montis Coronæ... esse collocandam. Post talem in scriptis episcopi responsionem, et relationem sacre Congregationi datam die 15 Octobris ipsius anni Monte-Coronenses eremitæ ob gratiosum votum in spem adducti, omnem sollicitudinem adhibuere, ut deferrentur sacra lipsana; sed vel alia de causa infectum remansit negotium, et ossa sancti Confessoris a loco non fuere dimota, hodieque jacent in veteri sua eremi Suavicieniensis ecclesia.

Nota 51.

VITA

B. DOMINICI LORICATI

MONACHI CAMALDULENSIS

Auctore S. Petro Damiani synchrono ac contubernali,

C

Libri I Epistola XIX ad Alexandrum II Pontificem, ex Trimestri quarto Laurentii Surii.

CAPUT I.

Simoniace ordinatus fit monachus eremita : transit ad Damiani disciplinam, et austeram agit penitentiam.

Dominicus, cujus Vita stupenda,

Ecoe, sanctissime pater, dum Epistolæ, in qua Vitam Rudolphi descripsimus, gerulus, qui ad vos veniat, quæritur, et non suppetit : repente aliud, quo ube-

rius ad ædificationem proficere valeat, si scribatur, occurrit. Et fortassis ob hoc nuncius mihi superna dispositione subtrahitur, ut interim vacantem me stylus ad aliud transferat. Vir itaque Dei Dominicus pater et dominus meus a ante annum defunctus est : cujus Vita si scribatur, vereor ne fortassis a quibusdam fratribus incredibilis iudicetur. Sed absit a me mendacium scribere. Nam qui veritatem pro viribus veraciter colo, commentum fallaciæ non admitto. Neque enim illud nos latet Apostoli, qui cum præmisset : « Si Christus non resurrexit, inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est et fides vestra : » statim subjunxit : « Invenimur autem et falsi testes Dei, quoniam testimonium diximus adversus Deum, qui suscitaverit Christum, quem non suscitavit, si mortui non resurgunt » b in quibus Apostolicæ sententiæ verbis, ut diutius non immoremur in promptu lector intelligit, quoniam qui vel Deum, vel Dei servum mirabile quid fecisse confingit, non modo fabricati mendacii præmium non meretur, verum etiam adversus eum, quem laudaverat, falsum testimonium protulisse convincitur.

2 Dominicus itaque cum esset in seculo clericus, quia tunc Simoniaca vigeat hæresis, quæ et nunc utinam prorsus esset extincta ! ut presbyter feret, a parentibus ejus data est episcopo hircinæ pellis aluta c ; sed quia sicut ait apostolus « Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum d » hæc una Beati Viri culpa, multorum post bonorum probatur extitisse materia. Nam hoc pavore perterritus, contempsit seculum, induit monachum, arduumque mox eremiticæ vitæ, tanquam Bellator intrepidus, arripuit institutum. Sed quia male promotus est e, donec vixit, sacrosancti altaris usurpare ministerium non præsumpsit. Virgo usque ad obitum fuit, vitam eremiticam non omisit : ubi nimirum sub magisterio sancti viri Joannis, qui dicebatur de monte Feretri f, per plurimos vixit annos. In illa igitur eremo, quæ scilicet erat in regione, quæ dicitur Luceoli, g constituta, decem et octo videbantur cellulæ ad habitandum fratribus deputatæ, ubi nimirum sub hac regula vivebatur, ut nunquam vinum biberent, nunquam adipe alimenta condirent, unum in Dominica die, sed et quinta feria pulmentum sumerent, quinque per hebdomadam diebus in pane et aqua jejunium celebrarent ; solis autem orationibus vacantes, vel manuum operibus insistentes, non agriculturam exercebant, non prædia, vel aliquam substantiam præter unum sagmarium, possidebant. Cum quo scilicet asello vel equo, unus erat minister, qui vel ad acquirendas, vel ad terendas fruges, indeficiens discurrebat, solusque eos cunctis necessitatibus sustentabat, Joannes scilicet, qui postmodum loci Abbas factus, sub honesta rexit administratione conventum. Tenebant autem per totam hebdomadam districta censura silentium, quod utique Dominica die post vesperam, cibumque solventes, habebant loquendi in-

AUCTORE S. PETRO DAMIANI.

a

b

E

fit monachus Luceoli, ubi quantum vigeret disciplina,

c

d

e

f

F

g

vicem

AUCTORE
S. PETRO
DAMIANI.

h

i

k

*exemplo
monstratur.*

B

*Inde ad Da-
mianum se
conferens,*

l

m

n

C

o

*et lorica in-
dutus inde-
fesse psalmos
decantat,*
p

vicem usque ad completionis officium libertatem. Nudis præterea pedibus et cruribus jugiter in cellulis morabantur. Dixit autem mihi *h*, quia cum cohabitaret Ansoni religioso videlicet viro, quem et ipse vidi, quotidie per omnes canonicas *i* disciplinam sibimet invicem scoparum ictibus ingerebant. Qui videlicet Anso sibi aliquando conquestus est, quo novem diarias panis pensas *k* in ventre simul haberet. Tanta quippe macerabantur inedia, ut aridus panis constiparetur in ilibus, ac digeri difficile posset.

3 Illic etiam quidam frater erat, qui sæpe vagabundus egredi de cella tantaverat, quem Joannes Prior eremi, prout dignum erat, prius austere corripuit, deinde in sua præsentia vapulare præcepit. Cumque jubente magistro, se cõpisset induere, superbe locutus est; quem rursus magister exul, rursus præcepit verberari. Sed adhuc etiam se vestire incipiens, superbum quid effluere non cessavit: sic tertio, sic quarto, et si rite teneo, usque sexies verberatus est, nec emendatus. Exutus enim, et reindutus, humilia respondere non potuit. Septima vero vice flagellatus, cum se cõpisset induere, clara statim voce clamavit, dicens: Ecce diabolus abiit, ecce nequissimus cordis mei habitator aufugit, meque nexibus, quibus adstringebar, effractis liberum reliquit. Jamjam domino ac magistro meo libenter obtempero, ejusque me subdendum legibus per omnia repromitto. Hoc modo frater ille ad humilitatis custodiam rediit, et in cellula jugiter perseverans, de cætero irreprehensibiliter vixit.

4 Longe vero post, magistro præbente consensum, dignatus est Vir Sanctus prædictus mihi misero, et quem ipse suscipere dignaretur indigno mira se prorsus humilitate committere, et sicut Abbati monachum subjugavit *l*. Cui nimirum præstitit, non accepit *m*. Et quem susceperam velut in subjectione clientem, gaudeo me in schola Christi veræ philosophiæ percepisse datorem *n*. Tota quippe vita ejus, prædicatio et ædificatio, doctrina erat, et disciplina. Sed quia nos nonnulla hujus Sancti Viri dicta, vel facta per diversa dictatus nostri jam opuscula sparsimus non videtur absurdum, si eadem hic, quæ tamen præ manibus habentur, eo ipso stylo, quo scripta sunt, apponamus. Sane facillioris est ex dolatis lignis domum construere, quam dolando simul et construendo laboris exercitium geminare. Nam et de templo Salomonis scriptum est: « Domus autem cum ædificaretur, de lapidibus dolatis » atque perfectis, ædificata est: et malleus, et « securis, et omne ferreamentum non sunt audita in domo, cum ædificaretur. » Habemus et nos, juxta nostræ manus impolitiem, politos lapides, quos utique sufficit nobis, ut in structura, dumtaxat, ita ut inventi sunt, simpliciter ordinemus.

5 In epistola itaque ad dominum Teozenem *p* inclusum missa, hoc me scripsisse reperio: Sed cur ego sanctos commemorando viros di-

versa passim loca perlustro, quandoquidem intra limen, et præ manibus teneo, ad cujus digne efferenda præconia impar viribus non assurgo? Certe cellulis altrinsecus constitutis, solo basilicæ mediantis interstitio, ego illeque dividimur *q*; cujus si virtutibus enumerandis invigilo, ante dies elabitur quam scribendi materia deficere posse videatur. Dominicum dico, doctorem videlicet, et Dominum meum *r*; cujus quidem lingua rustica est, sed vita artificiosa satis, et lepida. Quæ sane vita satis utilis ad ædificationem vivis operibus prædicat, quam sterilis quorundam lingua, quæ accurata phaleratæ urbanitatis verba inaniter trutinat. Longe jam annorum alabente curriculo, ferrea ad carnem lorica præcinctus, infœderabilem pugnam cum iniquis spiritibus consorit, semperque paratus ad prælium, non solum corde, sed et corpore præmunito adversus hostiles acies fervidus bellator incedit. Hanc autem continuæ vitæ consuetudinem indifferenter habet, ut vix dies ulla prætereat quin duo psalteria modulando utraque manu scopis armata nudum corpus allidat. Et hoc remissiori quidem tempore. Nam quadragesimalibus circulis, sive cum pœnitentiam peragendam habet, (crebro enim centum annorum pœnitentiam suscipit) tunc per dies singulos, dum se scoparum tusionibus afficit, ut minus, tria psalteria meditando persolvit. Centum autem annorum pœnitentia, sicut ipso auctore didicimus, sic expletur: cum tria scoparum millia unum pœnitentiæ annum apud nos regulariter expleant decem autem psalmodum modulatio, ut sæpe probatum est, mille scopas admittat, dum centum quinquaginta psalmis constare psalterium non ambigitur, quinque annorum pœnitentia in unius psalterii disciplina recte supputantibus invenitur. Porro sive quinque vicies, sive viginti quinquies, centum faciunt. Consequitur igitur, ut qui viginti psalteria cum disciplina decantat, centum annorum pœnitentiam se peregisse confidat. Quanquam et in hoc omnem modum Dominicus superet; quia cum nonnulli unam manum in disciplinis agendis exercent, iste, ut revera Benjamin filius *t* contra rebelles carnis illecebras utraque manu infatigabiliter pugnat. Hanc autem centum annorum pœnitentiam, ut mihi ipse professus est, facile sex diebus ex more consummat. Memini quoque, quia cujusdam quadragesimæ imminenti initio, mille annos imponi sibi per nos ad pœnitentiam petiit, quos certe omnes ferme, antequam jejunii tempus transigeretur, explevit. *u* Et paulo post hoc prosecutus sum.

6 Nunc ad Dominicum, de quo cõperat, sermo recurat. Enimvero cum hunc jam et incurva senectus deprimat, et crebris insuper sæpe laboribus contabescat, mirum unde illi tantus fervor incandeat, ut in spiritualibus exercitiis se semper invictum, semper infatigabilem reddat. Nam, ut ipso referente cognovi, sæpe duo psalteria cum disciplinis stando continuat, ita ut

D

q

r

E

s

F

t

u

interim corpus suum genuflexionibus, flagellis,

neque

A neque vel ad momentum, a persecutionibus *z* incredibili mentis fervore quiescat. Inquirenti mihi aliquando, utrum posset cum ferreae vestis pondere aliquantisper genuum flexibus insudare, sub hac mihi dedit obscuritate responsum: Cum incolumitas, inquit, mihi votiva respondet, quandoque per omnes totius psalterii quindenos psalmos centies genuflectere consuevi. Quod quidem tunc non diligenter attendi; postmodum vero quod dictum fuerat, mente revolvens, a depresso homine mille *y* in uno psalterio fieri admiratus expavi. Quadam die post vesperam, cellulam meam ingressus: Magister, inquit (hoc enim indigno vocabulo me ex humilitate compellat) hodie feci, quod hactenus me fecisse non memini. Octo nempe psalteria inter diem ac noctem modulatus explevi. Videbatur autem tunc totus vultus ejus, ut scopis attritus, ac sulcantibus quibusdam vibicibus livefactus, tamquam si pila fuerit, pisanarum videlicet more, contusus.

B Psalmodia sane illi idcirco tam facile supervenit, quia non tam verba, ut ipse asserit, lingua perstreperante, revolvit, quam sensum mentis vivacitate percurrit.

et abstinentiis mire castigans.

7 Aliquando a me remotus habitabat *z*, cumque ad me ingressum, quibus tunc se vitae legibus regeret, inquisissem, respondit, se carnaliter vivere, et quintis saepe feriis cum Dominicis diebus, a solito se abstinentiae rigore laxare. Requisitus, utrum quolibet pulmento, ovis, vel caseo vesceretur, negavit. Rursus, si piscibus, aut pomis: Pisces, ait, et poma, si qua sunt, aegrotantibus praebere, quorum non minimam multitudinem jacere in nostris partibus ingemisco. Cumque illum durus exactor in angusto concluderem, dicens: Unde ergo illis diebus remissius vivis, si nihil eorum comedis, quae necesse sit vel ignibus decoqui, vel arboribus inveneri? Respondit: Foeniculo, inquit, cum pane libenter vescor. Mox nimirum perite cognovi, quam carnaliter homo viveret, qui suas delicias foeniculum constituisset. Habet plane uberem lachrymarum gratiam, sed alternam. Cum enim reclusus sub districto se silentio reprimat, mox ut voluerit, affluenter plangit. At si colloquio frequentetur, fletum se amisisse conqueritur. Sed et ego illi saepe penuriam meae ariditatis impropero, dicens: Heu, inquam, mi pater, istae tuae lachrymae infœcundae sunt, quae orando lachrymas parere nequeunt! Optarem namque quod consequens est nimirum sicut tu mihi pater es, ita nihilominus et tuae lachrymae mearum quoque lachrymarum fierent genitricis.

Somni paratissimus, intra 24 horas novem,

C 8 In regula quoque eremitica inseruisse me recolo. Dicam: Sed quis scit, utrum fides assertioni fidelissimae praebatur? At parvipendendum est, si humana temeritas arguat, quem summa veritas falsitatis excusat. Est inter nos, qui nonnunquam uno die continuato cum nocte, novem psalteria meditando decurrat, et interim pene semper utraque manu, scopis armata, nudum corpus afficiat. Notandum autem, quia dum

haec peragere satagit, nocte, vel die dormire non vacat; sed aliquando genua flectens, dum caput terrae deponit, sic nudo repente somnus obrepit, eoque solo contentus est. Hic mihi aliquando fraterna familiaritate conquestus est, quia cum novem sic psalteria saepe modulando perficeret, ad decimum nunquam potuerit pervenire.

9 In Epistola quoque, quam Blancae *aa* comitissae direximus, haec nos indidisse videmur. Utinam daretur tibi nunc dominum meum videre Dominicum, qui quod imperitae linguae conamur officio, ipse te efficaciori luculentissimae vitae doceret et informaret exemplo! Hic denique a tribus circiter annorum lustris lorica ferrea vestitur ad carnem, duobus autem ferreis circulis in corpore cingitur, duobus item per brachiorum armos arctatur.

10 Sed quia de illo in aliis nostris opusculis jam plura digessimus, nunc quod vix ante sex dies ad nos veniens *bb* retulit, proferamus. Ait itaque: Contigit me nosse, quod scripseris, novem me uno die psalteria decantasse cum corporalibus disciplinis. Quod certe cum audivi, tremefactus expavi et conscientia remordente congemui. Vae, inquam, mihi! ecce hoc de me, nesciente me, scriptum est; et tamen utrum a me hoc fieri potuisset, ignoro. Ego rursus experiar, et an hoc implere poterim, indubitanter agnoscam. Quarta igitur feria me vestibus exui, et armata scopis utraque manu, totam noctem dudendo pervigilem, psallere, ac me verberare non destiti, donec die altero decursis duodecim ex more psalteriis partem decimitertii, usque ad psalmum « Beati quorum » absolvi. Porro quod nobis durum saepe videtur et asperum, quam ille puerile deputet ac despectum, uno doceamus exemplo. Frater quidam cum a scoparum ictibus nimis abhorreret atque perferre gravissimum judicaret, tandem tamen domini Domini crebris insistentis adhortationibus acquievit, ac per modulationem totius psalterii, et insuper quinquaginta psalmorum, sibimet disciplinam inferre propriis manibus non cessavit. Erat autem nox illa praecedens Dominicam diem, et beati Michaelis festivitatem. Cumque facto mane ad praedictum senem frater ille venisset, timens ne de indiscretionem redargueretur, cum quod egerat, per ordinem retulisset, hac ille voce respondit: Noli, frater, pusillanimitas esse, vel pro hac tua, quae nunc est, infirmitate diffidere: potest enim Deus ex imis te ad altiora provehere, et hujus lacteolae tuae conversationis infantiam ad juvenilis roboris incrementa firmare. Et adjiciens ait: Nos etiam primo pedetentim coepimus, sensimque ad quod nos divina pietas perducere voluit, licet imbecilles ac fragiles, educti sumus. Sicque factum est, ut non eum de immoderato fervore, sicut ille timebat, argueret, sed ne desperationi succumberet, tamquam qui minimum quid egisset, animum refoveret. Hujus itaque sancti Senis exemplo faciendae disciplinae mos adeo in nostris partibus inolevit, ut non modo

AUCTORE
S. PETRO
DAMIANI.

*et paulo post
4 circulis
ferreis con-
strictus.
aa*

*12 et ultra
psalteria in-
tra idem
tempus per-
solvit,
bb*

E

F

viri

AUCTORE
S. PETRO
DAMIANI.
cc

ac novum
penitentia
genus protinus
arripit.
dd
ee

B

ff

* abundat

supple :
brachiis

virī sed et nobiles mulieres hoc purgatorii genus inhianter arripent. Nam et relicta Techbaldi cc sublimis utique generis, et non infimae dignitatis, mihi aliquando retulit, praefixam hujus disciplinae centum annorum se poenitentiam peregisse.

11 In Epistola dd quam ad Johannem Priorem eremi, quae juxta Susa vicinam ee montem est constituta, cum eum, ejusque subjectos ad brachiorum extensionem in orationibus adhortorie provocarem, dixi prius de quodam ferventissimo in amore Christi fratre nostro, Adam nomine, deinde Dominicum in exemplo subjecti, ita inquires: Habemus autem quendam juveniculum fratrem, qui confessus est a capite usque ad finem psalterii elevata se brachia tenere dum psallit, ita ut laquear tabulatum cellulae manibus saepe contingat, hac tamen discretione servata, ut per quinquagenos psalmos ad momentum brachia extensa deponat, et protinus erigat. Habemus et alterum provecioris aetatis, incurvum videlicet senem, et ut secrete tibi confitear, hic Dominicus est. Is itaque quamdam scriptiunculam reperit ff, ubi dicebatur, quod si quis duodecim illic notatos psalmos vicies quater, erectis in modum crucis manibus, caneret, pro uno posset anno poenitentiam regulariter compensare. Protinus ille in * exercitium id, quod dicebatur, arripuit, et duodecim illos psalmos extensis, sicut dictum est, vicies quater sub nullo prorsus intervallo, sed uno ductu quotidie decantabat. Scripsi super hoc et in aliis fortasse opusculis, quae vel ad praesens desunt, vel facile memoriae non occurrunt. Itaque ab eorum replicatione, quae scripta sunt, ad nova quaelibet articulus transferatur.

ANNOTATA.

C

a Sic eum sanctissimam vivendi normam ex humilitate compellat.

b I ad Corinthios cap. 15, x. 14 et sequenti.

c Intellige hircinam pellem pretiose preparatam.

d Ad Romanos cap. 8, x. 28.

e Vide dicta num. 15 Commentarii praevii.

f Ortus videtur e civitate Feretrana, quae una cum Feretrano comitatu monti Feretro vulgo Monte Feltro nomen suum debet.

g Sic dicta a vicino ponte, vulgo Ponte-Ressoli, ut scribit Mabillonius, vel, ut recentior Mittarellius, Ponte-Riccioli, sito prope viam Flaminiam inter Callium et Eugubium, de quo ita Rubeus: Erat Luceolum eo loco, quem incolae supra Cantianum pontem Rivolum nuncupant; fuitque ea urbs, in qua trucidatus est Eleutherius Exarchus, qui se regem I Italiae declaraverat; ast multoties, uti, Mittarellio teste, creditur, a Gothis et Longobardis vastata, demum ab Otthone III, eo quod partes Crescentii Romani consulis sequeretur, verosimilius funditus est eversa. Haec Grandius.

h Dominicus nempe.

i Supple: horas.

k Patet hinc panem ibidem ante distributionem ante lancibus pendere consuevisse.

l Austerissimis Avellanitarum poenitentialibus exercitiis excitatus absque piaculo potuit illo transigrare, maxime quod esset locus magis solitarius, ejusdemque regulae ac professionis.

m Sensus esse videtur: Quem non ego licet ejus magister, sed e contra ipse me exemplo suo docuit, uti ex iis, quae sequuntur, colligi datur.

n Forte doctorem.

o Lib. III Regum, cap. 6, x. 7.

p Alii Theusonem vel Teusonem scribunt: fuit autem hic Theuso, ut notat Mabillonius, monachus Sanctae Mariae apud Florentiam, qui ab abbate suo Albizone dissentiens a monasterio discesserat, et postea etiam Petrum ad se venientem, ut eum cum abbate reconciliaret, e cella simul cum abbate eiecerat. Quare ad eum Petrus Damianus scribit ut Sanctorum dictis et exemplis ad meliorem frugem eum revocet. Est hoc opusculum Damiani ordine LI.

q Alludit ad textum lib. I Regum, cap. 30, x. 3 ubi David Jonathas ait: Uno tantum gradu ego morsque dividimur.

r Vide Annotata ad litteram a supra.

s Iis, qui in graviora crimina lapsi erant, sacri canones multorum annorum poenitentiam injungebant, cujus poenas sibi imponi vir illi pii ultro flagitabant, ac easdem postmodum frequentioribus disciplinis redimebant.

t Filius doloris: Benjamin enim a matre sua Rachele Benoni, id est, filius doloris, appellatus est. Vide Genesim, cap. 35 x. 18.

u Subjungit quaedam in hoc opusculo ad tuendum ejusmodi disciplinarum usum, quem nonnulli impugnabant. Vide lib. v Epistolam VIII.

x Percussionibus cum Mabillonio legendum puto.

y Subintelligi videtur genuflexiones, vel, ut Constantius Cajetanus et Mabillonius addunt, metanœ, quae idem hic designant.

z Forte in monasterio Conjunctuli, de quo infra cap. II ad litteram m.

aa Est opusculum hoc Petri Damiani ad Blancam ordine L, de quo Commentarii praevii num. 20 et sequentem videsis; nec plura, quam illic dicta reperies, de Blanca hac suppetunt.

bb Venerat forte Avellanam visitaturus Damianum reducem ex sua Mediolanensi legatione Dominicus, ad parvum tempus deserens eremum Suaviciniam, inquit Mittarellius.

cc Subintellige vidua: qualis autem fuerit Thetbaldus, et quae ipsius uxor, omnino nescimus. Rubeus lib. v pag. 293 uxorem cujusdam Cechaldi magnam mulierem dignitate appellat.

dd Perit haec Epistola, cujus fragmentum hic solum inserit Damianus.

ee Legendum proprie Suavicinum. Consule dicta num. 30 et sequenti Commentarii praevii.

ff Adi Commentarii praevii num. 24 et sequentem.

D

E

F

A

CAPUT II.

Inusitato modo et indefesse orat : novoque invento flagelli genere, dire in corpus suum scævit : Vita ejus ex se ipsa miraculosa : Judicem Auximum interpellat : mira ejus humilitas : obitus.

Distissime orans brachiiis extensis et elevatis

B

Enimvero quasi quidam divinus ignis in ejus pectore jugiter aestuabat, qui nunquam permittebat eum a spiritualis exercitii labore quiescere. Aliquando namque cum ego perquirem sacrosancto die Paschali, cæteris fratribus, juxta morem, meridie quiescentibus, utrum et ipse dormisset, ait : Certe, pater, dixi in corde meo : Quid mihi tam longis adhuc noctibus, in die dormire? Extensis itaque in crucis effigiem brachiiis, psalterium coepi. Quo me sic stante decurso, signum protinus horæ Nonæ personuit. Hoc itaque modo junxit victoriam Crucis cum gloria resurrectionis. Aliquando cum de quotidianis, ut mos est, invicem confabularem operibus, ait : Hac etiam nocte, quid mihi contigerit, manifesto. Nam diu solutus sopore surrexi, mox brachiiis in modum crucis extensis psalterium coepi ; cumque psalmis omnibus, et canticis, quæ sequuntur, hymnisque decursis, eo loci jam essem, ut solo Catholicæ fidei psalmo *a* et litanis deberem cuncta concludere, incidit in mentem, ut interim ista dimitterem, ac pro defunctis psalterium decantarem. Igitur brachia non deponens, ad defunctorum psalterium transii, quod juxta morem per quinquagenos psalmos trifaria lectionum interpolatione distinxit. Quo sic expleto, ad id protinus, quod omiseram, redii, atque hoc, quod de primo psalterio reliquum erat, explevi. Cumque de tertio consequenter aggrediendo psalterio cogitarem, benefactum, ut ita dixerim, signum repente nocturnæ synaxis insonuit, quod me depositis ulnis Officium cum fratribus celebrare coegit, et certe nescio, quo anni tempore noctes breviores erant.

scuticis se flagellat, ac 4 circulos superaddit.

C

13 Aliquantis porro ante obitum annis, quasi novum supplicii genus inveniens, virgarum scopas in corrigiarum scuticas *b* vertit, semelque gustato, quia duriores sunt, in his verberandi consuetudinem posuit. Hoc flagellum, si quando egrederetur ad seculum, portabat in sinu, ut ubicumque eum jacere contingeret, a verberibus non vacaret. Aliquando vero cum loci occasio non præberet totum se posse exnere, per crura saltem et femora, per caput atque cervicem, sese non cessabat affligere. Circulis quoque ferreis quatuor, quia sibi præ longa consuetudine jam vilerant, quatuor item superaddidit, ut duobus

Tomus VI Octobris.

in coxis, duobus consequenter in cruribus stringeretur. Enimvero loricam, et quibus utebatur, tanquam ciliciis, vel lanea quælibet indumenta, post menses sive post spatium prolixius abluerat, ut rubiginem deponeret, et aridis ingerendam membris uredinem non haberent. Porro autem cum omnes, qui in cellulis habitamus, hoc laboremus, ut pro muniendis a frigore pedibus vestimenta usque ad imum deflant pavementum, hoc etiam nobis in eo intolerabile videbatur, quia cum in eremo et ocreas nesciret et calceos, vestes tamen ejus ad tibias vix medias descendebant. Nudatus autem ad suscipiendam in capitulo disciplinam, quod scilicet nunquam omittere volebat, exesis jejunio membris, et amaræ loricæ mole detritis, Æthiopicam contraxisse nigredinem videbatur. Vestimenta vero lurida, et cariosa, ut ita dixerim, videbantur vetustate consumpta. Hoc mihi sæpe dicebat : In hoc psalmodia provenit cito psallenti, si corde verba teneat, si quæ lingua loquitur, mens veraciter comprehendat. Alioquin si cor vagatur, psalmodum cursus ad finem, lingua nunc fallente, nunc tepescente, tarde perducitur. Ajebat etiam, quia somnum somnus adescat, et vigilas vigiliæ pariunt. Nam corpus humanum, in quo paulatim prius enutritur, in hoc per incrementa postmodum roboratur.

AUCTORE
S. PETRO
DAMIANI.

E

14 Sed hic me quispiam fortasse redarguat, qui videlicet non tam, quem vivendi ordinem Vir sanctus habuerit, sed quibus miraculis in hac vita claruerit, audire festinat. Cui me breviter hoc respondere sufficiat : Quoniam et Maria et Joannes Baptista miraculum fecisse non legitur, cum tamen eorum vita non qualibet scriptura, sed Evangelio testante narretur. Quamquam Maria in solo partu, quem edidit, omnium procul dubio Sanctorum virtutes ac signa præcellit. Hoc etiam inferam, quia uberiorem fructum præbet audientibus Sanctorum virorum mirabilis vita, quam ostensa miracula. Illa siquidem exigit imitationem, ista solam ingerunt admirationem. Miracula docent, quomodo illi sancti fuere ; vita vero insinuat, qualiter et nunc homines fieri valeant sancti. Propterea qui miraculum quæris, nonne tibi videtur esse mirabile, hominem fragili adhuc carne circumdatum, Angelitus (ut ita loquar) vivere, adeo ut inter quamplurima hominum millia, vix unum ei similem valeas reperire ? Et certe quamplures hodie sunt inferioris vitæ, per quos Deus omnipotens dignatur virtutem ostendere.

Vitam, non miracula sanctificare homines,

F

15 Jesu teste, non mentior, quia necdum tres menses elapsi sunt, ex quo ad me in Samugni *c* videlicet eremo diversantem, duo adolescentes monachi venerunt, quorum alter de Spoletina monarchia, *d* alter vero de Venetiæ dominio, Polenti *e* videlicet urbe, oriundos se esse dixerunt. Sed Venetus, vocabulo Michael *f*, sicut nobis in confessione perhibuit, in ipso suæ conversionis initio, circulo ferreo sub hac desiderii sui pactione se constrinxit, rogans Dei omnipotentis

uno,

c

d

e

f

AUCTORE
S. PETRO
DAMIANI.

obnixè clementiam, ut cum locum salutis suæ congruum reperiret, confestim ille circulus frangeretur. Porro autem ipso die, quo eremum novus hospes ingressus est, vix post trium horarum spatium, dum beati Benedicti regulam, sicut est idiota, utcumque syllabatim legeret, repente compunctionis eum spiritus in lachrymas solvit, eodemque momento circulus ille fractus apparuit. Quod miraculum quoniam alibi jam nos descripsisse meminimus, celeriter transcurrentes, sequens aliud, quod necdum litteris insertum est, enucleatius digeramus.

et altero
ostenditur
exemplo.

16 Paulo post namque Ravennam urbem, me jubente, perrexit, ut sarcinulas suas, quas ibi de navi prodiens reliquerat, exportaret. Illic itaque apud fabriles officinas nova ferreorum nexuum argumenta confinxit, multisque se vinculis per diversa membra ipse sibimet iudex et reus, violenter arctavit. Nam duo pendebant vincula cervicetenus per humeros altrinsecus, hinc ad sexum, illinc ad femem: duos vero in coxalibus circulos, duos suscepit in ulnis. Undique igitur tam multiplici constrictione vallatus, ad nos rediit: secreta, quod circa se factum fuerat, ostendit: neve, quæ fecerat, immutarem, vix tandem voti compos obtinuit. Sed cum hic illum ultra vires tormenta gravarent et ex attritis carnibus jamjam fetor erumperet, insuper accessit, quod cor fratris gloriam respuentis acrius perturbavit. Cœpit enim hujus mysterii fama prorumpere, et prius per fratrum, deinde per ora supervenientium quorumlibet volitare. Rogavit itaque omnipotentis Dei misericordiam, ut quid sibi super hoc cœpto placeret, per suæ misericordiæ indicium evidenter ostenderet. Interim vero dum hujusmodi precibus frequenter insisteret, bis per somnium confortatus, audivit, quia ferramenta illa jam essent divinitus resolvenda. Porro autem in festivitate beatorum Apostolorum Simonis et Judæ, quam nuperrime celebravimus, dum nocturno cum fratribus interesset officio, repente duo illa ferramenta, quæ super humeros posita, utrinque inferius dependebant, ventremque cum renibus coarctabant, prorsus effracta sunt, et unum in duas, alterum in tres divisum est partes. Cæteri vero circuli, non quidem per partes abrupti, sed ita laxati sunt, et quidam facti sunt tam mollita lenitate flexibiles, ut quodammodo non tam ferrei, quam plumbei viderentur, adeo ut etiam si vellet, defluentibus eis ac prolabantibus, adstringere se ultra non posset. Sic frater, qui sanctæ devotionis æstuanti fuerat ardore constrictus, pio Dei judicio est mirabiliter absolutus. Quid ergo magnum, si per Dominicum, mirabilem videlicet virum, signum aliquod voluisset ostendere, cum in ipso tyronatus exordio per hunc juveniculum duo miracula dignatus est exhibere, at laudabilis sit fortia peregrisse, quam nova? Unde David cum præmississet. « Mirabilis » Deus in Sanctis suis » protinus addidit: « Ipse » dabit virtutem et fortitudinem plebi suæ. » g Non ait, signa, sive prodigia; sed: « Ipse dabit virtutem et fortitudinem. »

17 Cum Romanus quidam, Stephanus nomine, iudex sacri palatii, summa præsidentatus h administraret Auximi i, exigente causa, Dominicus ad eum venit, eumque super quadam eremi possessione, quam ex jure Sedis Apostolicæ detinebat, obnixè rogavit. Quem ille, utpote nulla vestium compositione festivum, despiciens sprexit, eique nil eorum, quæ poscebat, indulxit. Cumque sibi a circumstantibus diceretur: Noli eum tam dure suscipere, sanctus enim vir est; ille tanquam evomens ait: Sit sanctus, ut vultis; sed beatus Petrus certe sanctior est, cujus ego causam in hac administratione defendo. Igitur impos cœpti Dominicus, redit ad cellulam. Ille quoque post paululum reversus est Romam. Porro puer quidam despicibilis, k qui ad exequendum quodecumque negotium in administratione remansit, quidquid Dominicus petierat a iudice, cuncta reverenter implevit. Iudex autem non diu post quam ad propria repedavit, hostilibus gladiis perfossus interiiit, multasque divitias, quia sobolem non habebat, extraneis hæredibus dereliquit. Erat præterea Dominicus valde cautus in verbis, ut apte sibi congrueret illa sententia, qua Jacobus Apostolus ait « Si quis in » verbo non offendit, hic perfectus est vir » l. Nam si quando quæreretur, quæ diei hora esset, nunquam absolute dicebat, quæ esset, sed cum hoc additamento semper: Prope tertia hora est, prope sexta hora. Inquisitus a me, cur semper ita diceret: In hoc, inquit, mendacium caveo, nam sive sit hora transacta, sive adhuc fortassis imminet, propinqua tamen est, quæ videlicet a momento, in quo loquimur, non elongatur.

18 Habebat aliquando cellulam juxta monasterium, quod dicitur Coniunctuli m. In vigilia itaque Dominicæ Nativitatis, cum tota præcedenti Quadragesima n mansisset inclusus, tantisque jejuniis atque laboribus esset vehementer afflictus, invitante gloria solennitatis egressus, Abbati loci humiliter prociidit, veniam petiit, actus suos, et cogitationes lachrymabiliter accusavit. Ille autem, ut erat inexpertus, levis moribus, et consiliis spiritualibus insuetus, cum sibi sufficeret unum psalmum, vel perexiguum quid imponere, præcepit ut pro his, quæ confessus fuerat, triginta psalteria decantaret. Qua nimirum ille sententia, velut sagitta percussus, ad cor rediit, atque hoc provenisse ex divini dispositione iudicii deputavit. Itaque regressus in cellulam nunquam prodiit, donec præfixum indictæ penitentię canonem instantissima sedulitate persolvit.

19 Solebat autem per intervalla licet parcissime, vinum bibere; sed longe ante quam defunctus est, decrevit ab eo penitus abstinere. Ut itaque jam, omissis cæteris, ad obitum veniamus, patiebatur gravedinem stomachi, crebris insuper capitis doloribus cruciabatur. Et quoniam alterum sæpe procedit ex altero, proposuit ad purgandum stomachum antidoti sumere poculum. Sexta igitur feria per continuum diem vix desit

D
Judicem
Auximi in-
terpellat,
h
i

k

E

l

ac demissi
animi speci-
men præbens,
m

n

F

infirmatur et
obit,

vel

A vel modulandis psalmis insistere, vel corrigiarum se ictibus flagellare. Nocte vero, sopore deposito, suscepit antidotum : deinde cœpit angustiarum, et de stomachi dolore graviter conqueri. Post decursum itaque nocturnæ synaxis officium, post matutinos hymnos, cum prima jam hora sibi a fratribus, qui aderant, cantaretur, sanctum Dei spiritum reddidit. Invenere autem et alteram lorica, præter eam, qua indutus erat, lateribus ejus syndonis more substratam. Unde suspicati sunt fratres, hoc sibi præter consuetudinem nullatenus accidisse, sed sub se eam sanam quoque tenere consuevisse, super quam videlicet et in infirmitate jacebat. Somniavit autem tunc quidam frater de me, quod oculorum lumen amiseram. Quod dum ego Hildebrando o venerabili Romanæ ecclesiæ Archidiacono in Lateranensi palatio retulissem : Nequaquam, inquit, ut times, hoc tibi propinquum est mortis indicium ; sed familiaris tibi aliquis extinguetur, qui tibi et charus sit sicut oculus, et lumen tuum ac splendor in bonis operibus videatur. O verum, sed amarius omni felle præ sagium ! Tertio die, postquam Romanis mœnibus sum egressus, ecce mihi relatio occurrit, quæ mihi nil minus opinanti, cæcatum me remansisse perhibuit, dominum scilicet et illuminatorem meum Dominicum, ex hoc seculo nuper egressum. Illico mihi liquido patuit, dum ille petiit lucis Authorem, in tenebrarum me remansisse caligine. Fratres autem corpus ejus, ne a vicinis monachis p eorum raperetur e manibus, in eadem, in qua defunctus est, cellula, defossa humo celeriter obruerunt. Nos autem ipso die Dominico, quo eremum ingressi sumus, sanctum corpus inde sublatum reverenter, ut dignum erat, in capitulo sepelivimus. Et cum nonus esset depositionis ejus dies prædictum, corpus sanum illibatamque q reperimus.

quem Damianus extollit.

C 20 Eant nunc, qui carnis suæ delectantur illecebris, medullas absorbeant voluptatum, et occisionis victimæ ad æternum nutriantur incendium. In superbis se cornibus efferant, ventilent innocentes, ad votum molliter vivant, ut eorum postmodum penitus semper ulcera amarescant. Nunc velut infrenes equi, per voluptatum suarum præta discurrant, et per eorum manus et brachia distractionis extremæ lorica cohibeant. Dominicus autem noster stigmata Jesu portavit in corpore, et vexillum Crucis non tantum in fronte depinxit, sed cunctis etiam undique membris impressit. Exustus et aridus ab humore calami et juncei, uberibus cœlestis gratiæ meruit imbribus irrigari. Hic ferrea lorica præcingitur, illic niveis Angelicæ gloriæ vestibus decoratur. Hic duritia cubilis atteritur, illic molli Patriarcharum gremio confovetur. Tota hæc vita facta sibi parascève Crucis, illic autem festus et splendidus æternam celebrat gloriæ resurrectionis. Nunc inter ignitos supernæ Hierusalem lapides emicat : nunc ornatus victoriarum suarum titulis, æterna laude triumphat, atque in illa beatorum civium jucunda societate conjubilat. Obiit autem

* supple instar.

beatus Dominicus pridie Idus Octobris, regnante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat in secula seculorum. Amen.

AUCTORE
S. PETRO
DAMIANI.

ANNOTATA.

a Id est, ni fallor, ait Mabillonius, Symbolo, quod sub Athanasii nomine vulgo notum est, et recte, inquit Mittarellius, cum Damianus opusculi xv, cap. ix enuntians additiones, quæ ex præscriptione Sancti Romualdi psalterio fieri debent, hæc habeat : « His etiam non neglectis, quæ in fine psalterii videntur adjecta, videlicet : Te Deum laudamus ; Nunc dimittis Domine servum tuum ; duobus Symbolis ; Gloria in excelsis Deo ; Pater noster cum fide catholica ; postremo litaniam cum orationibus hæc omnia consueto fine concludunt. »

b Genus quoddam verberis fuisse e loris confecti, docet Calepinus.

c Samugnum vel Gamugnum, quod et Gomonium dicitur, eremus est S. Barnabæ prope Faventiam. Exstant ad hujus suæ eremi monachos nonnullæ Damiani Epistolæ, quæ ob prolificam inter ejus opuscula recensentur.

d E ducatu nempe Spoletino.

e Pola urbs est Histriæ, inquit Mabillonius, a Colchis structa, ac JULIÆ PIETAS a nonnullis dicta.

f Hujus Michaëlis Veneti meminere Hugo Menardus in Martyrologio Benedictino, et Bucelinus in Menologio ad diem 24 Martii ; verum, dum nupiam coleretur, eundem Bollandus ad præfatum diem prætermisit, posteris ad diem 14 Octobris occasione Dominici Loricati relinquens examinandum, num uspiam, quod usque nunc haud assequor, cultu fortasse gaudeat.

g Psalm. 67, v. ultimo.

h Præsidem Apostolicum ageret.

i Auximus etiam legitur Lucanus et Plutarchus, Livius autem Oximum, vulgo Osmo vel rectius Osima. Urbs est monti imposita ad Musonem fluvium ditionis Pontificiæ in marchia Anconitana, ab hujus capite 10 miliaribus in Meridiem, et fere totidem inter Æsium ad Occasum et Lauretum ad Ortum dissitam. Ita Baudrand.

k Ministrum intellige inferioris ordinis.

l Jacobi, cap. 3 v. 2.

m Sic dictum, quod apud hoc monasterium fluvii de Peticara et Sentinus in valle junguntur : sita autem est hæc vallis in diœcesi Eugubina, distans ab Avellanensi monasterio 6 miliaribus, 5 a Saxo-ferrato, minus vero ab abbacia S. Mariæ Sistriz. Ita, Mittarellius, quem, si plura de his desideres, consuleres.

n Quadragesima hæc erat S. Martini, quæ id temporis protendebatur ab Octava omnium Sanctorum usque ad Natale Domini.

o Fuit hic postea Gregorius VII summus Pontifex sanctitate et Apostolico zelo conspicuus.

AUCTORE
S. PETRO
DAMIANI.

p Erant hi forte monachi Valle-Castrenses duobus tantummodo ab eremo montis Suavicini milliaribus distiti, vel monachi Vallis Fucinæ S. Urbani Asinantis, aut S. Clementis, qui omnes haud procul Suavicinio degebant. Asserit Jacobillus Sitrienses monachos visitasse Sanctum virum in extremis agentem.

q Naturaliter id factum, more suo vult Bailletus, miraculum eludere nitens hac ratione, quod corpus ejus adeo siccum foret, ut vix corruptibile quid contineret; verum nisi et intestinis prorsus caruisse B. Dominicum Loricatum convictus fuero, Bailletus haud credendum arbitror.

DE S. BERNARDO CONFESSORE

ARCANI [VULGO] ARCE IN ITALIA

B

COMMENTARIUS PRÆVIUS

C. G.

E

Cultus Sancti ecclesiasticus, Acta, patria et tempus obitus ac corporis sacri translationis.

FORTE INITIO
SECVLI XII.

Sanctus memoratur in Fastis recentioribus et in diocesi Aquinate Officio ecclesiastico proprio,

C

Præterquam quod hujus S. Bernardi memoria a Wildsono in Martyrologio Anglicano ad diem 14 Septembris, ubi et a Majoribus nostris in hunc diem, quo eum coli solemniter constabat, rejectus est, et ad hunc diem a Castellano in Martyrologio Universali Gallico, Wione, Menardo, Ferrario in Catalogo Sanctorum Italiae, et ab ipsomet Cardinale Baronio in Martyrologio Romano, quod de Sancto nostro habet: In Latio S. Bernardi confessoris, celebretur; legitimus ejusdem cultus abunde evincitur ex Officio ecclesiastico, quo annua ejus festivitas in diocesi Aquinate recolitur. Probavere hoc Sancti Officium proprium laudati Wildsonus et Ferrarius, qui ex illo suum de Sancto Elogium, quod apud ipsos videri potest, concinnavere; placuit et eruditissimo Martyrologii concinnatori Baronio qui illud in Notis ita laudavit: Legimus ejus (S. Bernardi) res gestas manuscriptas Arpino Romam missas; ut proinde de ejus antiquitate et authentica fide dubitari nequeat: ecgraphum hujus Officii, cujus originale Arpini vel forte Arcani in ecclesia servatur, Majores nostri Sora accepere, cui confirmationis gratia notarii publici, qui illud, propria manu descripsit, sequens subjungitur testimonium: Extracta est præsens copia per manus mei infra scripti notarii de verbo ad verbum, de sillaba ad sillabas a principio usque ad finem juxta ejus seriem continentias et tenorem ex suo proprio originali mihi exhibitio et exhibenti restituta, cum quo, facta diligenti collatione, meliori concordat semper salvo, et in fidem ego Thomas Germanus publicus regia auctoritate per totum ubilibet præsens regnum, ac per quascumque mundi partes Apostolica autho-

ritate notarius hic me subscripsi requisitus. Thomas, etc.

2 Hæc ad probandam dicti Officii auctoritatem, cujus nunc Hymnum et pauca alia propria oculis curiosi lectoris subjicio. Hymnus in Vesperis ita sonat:

Lætetur in solemnio
Bernardi beatissimi
Cujus omnes auxilio
Deo fiamus proximi.

Dum mundo peregrinaret,
Arpinum venit reditu:
Illic sibi vita caret,
Sepultus est in exitu.

Post multum tempus juxerat *
In Roccam Arcis vehi:
Corpus ad locum properat:
Gens quaelibet paret ei.

Translatione corporis
Campanis Arpinensibus
Fit sonus intus et foris,
Nullis illas pulsantibus.

In dicta Rocca ponitur
Sacrum corpus ad tumulum,
Nullus languens qui geritur
Mortis horreat stimulum:

Quædam mulier secuta
Corpus cum turba gentium
A nativitate muta
Statim subit eloquium.

Per

* forte jusserat